

KANSAN ARKISTO

Toimintakertomus 2021

JÄRJESTYSSÄÄNNÖKSET
TALOSSA TOIMIVIEN JÄRJESTÖJEN

äänekkä
kuttaa

TANSSI
Korson Kansantalo

19 klo 4. Olet toverini. Käy säännösten mukaan harjoittamassa hyvän järjestyksen ja osallistumista luokan koulutuksessa.

5. Seuraa tarkoin loppu. Älä poistu kukaan. Korson demokraattinen yhdistys.

Ulkoasu ja taitto: Auli Ollikka

Sisäsivujen kuvituksessa käytetty asiakkaiden vuonna 2021 tilaamia kuvia.

Kannen kuvat:

Kynsiveden Työväenyhdistyksen vanha järjestölippu. Kuvaaja: Maija Pellinen.

Koskelankylän Valon talon pohjapiirros vuodelta 1956 ja järjestyssäännöt.

Tanssit Korson Kansantalossa, täytettävä juliste.

Koskelankylän Valon talo.

Oulun Järjestötalon talkoot vuonna 1958.

Kynsiveden Työväenyhdistyksen omistama Valopirtti 11.04.2021.

Yhtye soittamassa Kynsiveden Työväenyhdistyksen 80-vuotisjuhlassa vuonna 1987.

Sisällysluettelo

Työväenliikkeen ja kansalaisjärjestöjen keskusarkisto	4
1. Kansan Arkiston vuosi 2021	5
2. Kansan Arkiston talous	7
Vuosi 2021	7
Valtionavustusleikkauksen uhka siirtyi vuodella	7
Kansan Arkiston talouteen kohdistui erillistarkastus	9
3. Kokoelmien kartunta	10
Asiakirja-aineiston hankinta	10
Keruuprojektit	11
Kansantalojen arkistot talteen	11
Pelastetaan Pirkanmaan rauhanliikkeen dokumentit	12
Kirjasto	13
4. Kokoelmien hallinta	14
Järjestäminen ja kuvailu	14
Järjestöarkistot	14
Voimistelu- ja urheiluhistoriaa	14
Henkilöarkistot	16
Tiedonhallinta	16
Ahaa	16
Ahaa-Finna	18
5. Vasemmalla korvalla-2-äänitteiden digitointiprojekti	19
6. Kokoelmien käyttö ja tutkijapalvelu	20
7. Kuva-arkisto	22
Akseli ja Arjenhistoria	22
Collecte	23
8. Arkistotoimen neuvonta, ohjaus ja koulutus	24
Kansan Arkiston asiakaskysely	24
9. Viestintä	28
Kotisivut	28
Sosiaalinen media	28
10. Vaikuttavuus	27
11. Yhteistyö	28
Arkistoyhteistyö	28
Yksityiset keskusarkistot ry:n toiminta	28
Työväenperinnelaitosten yhteistyö	29
Asiakirjallisen kulttuuriperinnön skenaariotyö	29
Time Machine ja Laulu ottaa kantaa	30
Finna.fi -luokkahuone	30
12. Kansan Arkiston ystävät ry	31
13. Tilat	32
14. Hallinto	33
15. Henkilöstö	34
Henkilökunnan koulutus	34
Työterveys	34
Liitteet	
1. Asiakirjakokoelmat 31.12.2021	36
2. Erityisaineistokokoelmat 31.12.2021	37
3. Asiakirja-aineiston kartunta 2021- uudet arkistonmuodostajat	38
4. -5. Tutkijapalvelu 2021 ja 2020	41
6. Kansan Arkiston tunnusluvut	43
7. Asiakirjojen luokittelu	takasisivu

Työväenliikkeen ja kansalaisjärjestöjen keskusarkisto

Kansan Arkisto on vasemmistolaisen työväenliikkeen ja kansalaisjärjestöjen keskusarkisto, jonka tehtävänä on oman vastualueensa asiakirja-aineiston kokoaminen, säilyttäminen, järjestäminen ja luettelointi sekä aineiston tarjoaminen tutkijoille.

Kansan Arkiston toiminta työväenliikkeen, työväestön ja kansalaisliikkeiden ja -toiminnan aineiston tallentajana on tärkeä osa kansallisen tutkimuksen infrastruktuuria. Vuonna 1945 perustetulle arkistolle on muotoutunut oma toimialue, joka on viimeisten vuosikymmenten aikana laajentunut. Arkistoon kerätään sekä asemansa vakiinnuttaneiden työväen- ja kansalaisjärjestöjen että valtakulttuurin ulkopuolella toimivien liikkeiden ja yhteisöjen sekä erilaisten vähemmistöjen arkistoja. Arkisto tähtää laajan ja monipuolisen lähdeaineiston tallentamiseen tältä kentältä. Kansan Arkisto antaa arkistohoidollista neuvontaa ja koulutusta järjestöille ja yhteisöille sekä yksityishenkilöille.

Aineistoa hankitaan valtakunnallisella, maakunnallisella ja paikallisella tasolla. Toiminnan piiriin kuuluvat sekä perinteiset paperiasiakirjat että kasvavassa määrin sähköiset asiakirjat ja monenlaiset erityisaineistot kuten valokuvat, julisteet ja äänitteet. Kansan Arkisto on toiminnassaan sitoutunut yksityisarkistojen kansalliseen hankintapoliittiseen ohjelmaan.

Kansan Arkistoa ylläpitää Yhteiskunnallinen Arkistosäätiö. Arkisto saa toimintamenoihinsa lakisääteistä valtionapua.

1. Kansan Arkiston vuosi 2021

Koronarajoituksista johtuen arkiston tutkijasali oli kiinni vuoden 2021 alusta huhtikuun loppuun. Toukokuun alussa arkisto lopulta sai koronarajoitusten lievennyttyä avautua tutkijoille. Tutkijasalikäyntejä kertyi vuoden aikana 454 kappaletta (edellisvuonna 507). Tutkijapalvelu toimi poikkeusoloissa etänä ja tämä näkyi tietopyyntöjen määrässä. Arkistossa vastattiin 663 tietopyyntöön, joista 303 oli kuva-arkiston tietopyyntöjä.

Poikkeusoloissa jatkettiin etätyösuositusta, mutta pääosin jatkettiin työskentelyä paikan päällä. Työpäikällä pystyttiin hyvin välttämään lähikontakteja. Käsidesit ja kasvomaskit olivat olennainen osa arkea. Yhteistyötahojen kanssa kokoukset järjestettiin lähes poikkeuksetta etänä Zoomissa tai Teamsissä. Kansan Sivistystyön Liiton kanssa toteutettiin asiakaskysely, jolla kartoitettiin järjestökentän arkistointitietämystä ja -tarpeita. Kyselyyn vastasi 83 henkilöä. Kyselyn pohjalta suunnitellaan jatkossa arkistokoulutuksia.

Luovutusten määrä oli kasvanut edellisvuoteen verrattuna, vaikka aineistoja vastaanotettiin vähemmän, noin 84 hyllymetriä. Aktiivista hankintaa harjoitettiin Pirkanmaan Rauhanpuolustajien projektissa. Myös Kansantalojen liiton ke-

Arkistonjohtaja Marita Jalkanen etätyöpois-teellään kotona tammikuussa 2021. Kuvaa-ja: Jukka Laakso.

ruun aineistoja toimitettiin edelleen arkistoon. Arkistossa järjestettiin 162 arkistoa, reilu 20 hyllymetriä, ja seulottiin runsaat 10 hyllymetriä aineistoa.

Valtionapuarkistot saavat valtionapunsa veikkausvoittovaroista ja kyseisten rahojen supistuminen heijastuu tulevaisuudessa arkistojen toimintaan. Yksityiset keskusarkistot ry aktivoitui asiassa jo ennen varsinaisten leikkauslistojen julkistamista ja kokosi tutkijoiden veto-omuksen arkistojen puolesta. Lisäk-

si kirjoitettiin muun muassa yleisö-osastokirjoitus Helsingin Sanomiin.

Syksyllä tiedeministeri Kurvinen esitteli suunnitelmat, joissa yksityisarkistojen valtionavusta oltiin leikkaamassa peräti 28,5 prosenttia. Valtionapuarkistot kampanjoivat aktiivisesti näitä vastaan. Leikkaukset olisivat pakottaneet arkistot henkilöstövähennyksiin, koska arkistotiloista säästäminen ei ole mahdollista. Kansan Arkiston tapauksessa työntekijöistä lähes puolet olisi täytynyt irtisanoa. Hallituspuolueet peruivat onneksemme vuoden 2022 leikkaukset ja arkistoissa huokaistiin helpotuksesta. Toistaiseksi.

Ahaa-palvelun kanssa elettiin jännittäviä aikoja. OKM lopetti keskenräiseksi jääneen palvelun rahoituksen. Ahaassa mukana olevat yksityisarkistot, Kansan Arkistoa ja SKS:aa lukuunottamatta, irtisanoivat Ahaa-sopimuksensa lokakuussa ja hiukan tämän jälkeen Kansallisarkisto irtisanoi jäljellejääneiden palvelusopimuksen (31.12.2022). Irtisanomisen perusteluna oli se, ettei palvelua voida enää nykyisessä laajuudessa tarjota. Palvelun kehittämisyhteistyö ajettiin samanaikaisesti alas. Uutta palvelusopimusta ei ole vielä laadittu ja monia keskeisiä asioita, kuten palvelun hinta tulevaisuudessa, on toistaiseksi auki.

Ahaa-hakemistopalvelun käyttäjäkokemukset Kansan Arkistossa eivät ole olleet järjestelmää mairittelevia. Ahaaseen lähdettiin mukaan koska kyseessä oli arkistokentän yhteinen ja maksuton järjestelmä, joka tarjosi mahdollisuudet monipuoliseen kuvailuun. Myöhemmin selvisi, että Maksuperustelaki velvoittaa

Kansallisarkistoa laskuttamaan ”palveluarkistoja” järjestelmästä. Kansan Arkistossa Ahaa vaatisi toimiakseen rinnalleen monenlaisia lisäosia, muun muassa digitaalisen aineiston jakamiseen, mutta niihin ei enää kalliin järjestelmän myötä ole varaa. Kansan Arkiston Ahaa-käyttäjien mukaan järjestelmän ongelmia ovat erityisesti pitkittynyt prosessi ja heikko toimivuus. Hakumahdollisuudet ovat sinällään monipuoliset, mutta epävakaus vaikeuttaa työtä ja haun tuloksiin ei voi luottaa. Tekniset ongelmat eivät ota ratketakseen. Käytettävyyssuunnittelu jää teknisten virheiden korjaamisen jalkoihin. Tosin teknistenkin korjaamiseenkin on vuosien viive. Tulevaisuuden pienenevät resurssit tekevät yhtälöstä melkoisen monimutkaisen.

Kiitos kaikille arkiston toimintaa tukeneille!

Helsingissä koronarajoituksen purkamisten alla 10.2.2022

Arkistonjohtaja Marita Jalkanen

2. Kansan Arkiston talous

Vuosi 2021

Yhteiskunnallisen Arkistosäätiön toimintamenot olivat vuonna 2021 yhteensä 694 146 euroa. Arkiston tilikauden tulos oli asuntokaupoista ja testamenttilahjoituksesta johtu-

Mielenosoituskulkue Helsingissä Toisella linjalla liittyen vuoden 1917 Eduskuntavaaleihin.

en 208 763 euroa ylijäämäinen. Henkilöstömenot olivat 379 429 euroa ja kiinteistökulut 217 880 euroa. Kansan Arkiston toimintaan saatiin lakisääteistä pysyväisluonteista valtionapua vuodelle 2021 517 000 euroa. Talous perustuu valtionapuun, joka on enintään 80 % Kansallisarkiston hyväksymistä menoista.

Säätiö on saanut arkistotoiminnan omarahoitusosuuden kattamiseen sekä erilaisiin projekteihin avustuksia ja lahjoituksia seuraavilta yksityishenkilöiltä, järjestöiltä ja yhteisöiltä: Säännöllisesti tukea antavia järjestöjä ovat Kansan Sivistystyön Liitto

ry, Kansan Uutiset, Rakennusliitto ry, Suomen Demokratian Pioneerien Liitto ry, Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL, Vasemmistonuoret ry ja Yrjö Sirolan Säätiö rs. Arkiston toimintaa tukivat lisäksi Kansan Arkiston ystävät, OW ja Hertta Kuusisen säätiö ja Teuvan demokraattinen yhdistys. Vasemmalla korvalla 2-hankkeeseen saatiin apuraha, joka mahdollisti äänitteiden pelastusdigitoinnin jatkamisen.

Vuosi 2021 oli arkiston taloudessa poikkeuksellinen, sillä Arkistosäätiö sai alkuvuodesta Heli Astalan testamenttilahjoituksen ja säätiö myi Päiväkummun Kannatusyhdistyksen Yhteiskunnalliselle Arkistosäätiölle lahjoittaman asunto-osakkeen 4.6.2021. Poikkeuksellista on myös se, että arkistolta perittiin takaisin edellisvuoden liikaa maksettuja valtionapuja 34 114 euroa korkoineen.

Valtionavustusleikkauksen uhka siirtyi vuodelle

Kansan Arkiston talous pohjautuu yksityisluontoisten arkistojen valtionapuun, joka rahoitetaan valtaosin Veikkausvoittovaroilla (rahapelituo- toilla). Arkisto saa pysyväisluonteista valtionavustusta, joka kattaa noin 80

prosenttia arkiston hyväksytyistä toimintamenoista. Avustuksen myöntää vuosittain Kansallisarkisto. Veikkauksen tuotto on koronan ja pelihaittojen ehkäisyn myötä romahtanut viime vuosina ja sama kehitys jatkuu tulevaisuudessakin. Veikkauksen tuottoihin perustuva rahoitus ei turvaa arkistojen pitkäjänteistä toimintaa tulevaisuudessa.

Syksyllä 2021 arkistojen rahoitus oli vaarassa romahtaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö julkisti Antti Kurvisen johdolla ”Rahapelitoiminnan tuottojen vähenemä kohdennettu” -tiedotteen 12.10.2021. Valtionapuarkistoille oli tämän tiedon mukaan tulossa 28,5 prosentin leikkaukset valtionapuun. Aikaa reagoida järjestyttävään leikkaukseen oli muutama kuukausi. Kansan Arkistossa toimintamenoja olisi leikattu 121 500 euroa.

Kansan Arkisto kirjoitti välittömästi lausunnon Vasemmistoliiton eduskuntaryhmälle (14.10.2021). Lisäksi aiheesta keskusteltiin 24.11.2021 Vasemmistoliiton puoluesihteerin Mikko Koikkalaisen kanssa ja sovittiin alustavasti jatkotoimista. 15.9. opetusministeri Li Anderssonin erityisavustaja Anna Mäkipää oli arkistossa keskustelemassa arkistojen rahoituksen ongelmista.

Yksityiset valtionapuarkistot kampanjoivat aktiivisesti leikkauksia vastaan. Syyskuussa julkistettiin vetoamus arkistojen puolesta. Vetoomukseen koottiin 248 tieteen ja taiteen edustajaa. 6.9.2021 valtionapuarkistojen yleisönosastonkirjoitus ”Valtionavustusten leikkaukset uhkaavat yksityisten arkistojen toimintaa” julkaistiin Helsingin Sanomissa. 15.10. Valtiovarainvaliokunnan Tiede- ja si-

vistysjaostolle toimitettiin lausunto ”28,5 prosentin leikkaus tuhoaa yksityisarkistot ja asiakirjallisen kulttuuriperinnön”. 26.10.2021 Yksityiset keskusarkistot ry:n puheenjohtaja Riku Keski-Rauska oli kutsuttuna asiantuntijakuulemiseen Sivistysvaliokunnan kokoukseen.

18.10.2021 Veikkauksen edunsaajien rahoituksesta päästiin hallituksen kesken sopuun ja leikkaukset peruttiin vuoden 2022 osalta. Arkistoissa huokaistiin helpotuksesta, mutta vain lyhytaikaisesti. Hallituksen kompensaatio kohdistui ainoastaan vuoteen 2022. Vuoden 2023 osalta leikkauksia ei ole peruttu eikä edes osittaisesta kompensatiosta ole ollut puhetta.

Rahapelituottojen edunsaajien uutta rahoitusmallia valmistellaan parhaillaan ministeriössä. Valtiosihteereistä koostuva hankeryhmä ja parlamentaarinen seurantaryhmä ovat etenemässä rahoitusmalliuudistuksen valmisteluissa. Nykyisiä Veikkauksen edunsaajia kuultiin rahoitusmalliluonnoksesta Otakantaa.fi -palvelussa sekä virtuaalisessa kuulemistilaisuudessa joulukuun alussa. Rahoitusmalliuudistusta koskeva hallituksen esitys on tarkoitus viedä eduskuntaan syksyllä 2022. Uuden rahoitusmallin mukainen toiminta käynnistyy 1.1.2024 alkaen. Vuoden 2023 rahoitukseen on odotettavissa leikkauksia eikä tämän vuoden tapaan kompensatiota ole luvattu.

Kansan Arkiston talouteen kohdistui erillistarkastus

Yksityisten keskusarkistojen talous on ollut Kansallisarkiston toimeksiannosta erillistarkastusten kohteena.

Suomalaisten työläisten lähetystö Työnpalatsin parvekkeella Petroskoissa vuonna 1927.

Toimintavuonna tarkastus kohdistui Kansan Arkiston vuoden 2020 talouteen. Selvittäjä Tuomas Mettomäki perehtyi arkiston pöytäkirjoihin vuosilta 2020 ja 2021, tilinpäätökseen ja kuitteihin vuodelta 2020. Kirjallinen raportti valmistui 15.11.2021. Tarkastuksessa varmennettiin avustuksen oikea käyttötarkoitus ja selvitettiin, saavuttiko arkisto sille asetetut tavoitteet. Kansan Arkisto sai yleisarvosanaksi A-D asteikolla B eli toimiva. Tarkastushavainnoista viisi arvioi toiminnan hyväksi (A) ja seitsemän toimivaksi (B). Havaittiin kehittämiskohteita, jotka ovat yleisesti ratkaistavissa osana jatkuvaa toiminnan kehittämistä. Raportissa todettiin, että kirjjanpidon tuottojen kirjaamiseen tulee kiinnittää jatkossa huomiota. Toiminta-avustukset tulee jatkossa kirjata oikeaan kohtaan tuloslaskelmalla. Muiden tuottojen osalta tulee arvioida, onko kyseessä varsinaisen toiminnan tuotto vai varainhankinnan tai rahoitustoiminnan tuotto.

Suomen Ammattijärjestön (SAJ) valtuuskunta vierailulla Petroskoissa vuonna 1927.

3. Kokoelmien kartunta

Kansan Arkiston kokoelmat karttuivat järjestöjen ja yksityishenkilöiden luovutusten kautta. Kertomusvuoden kokonaiskartunta oli 84 hyllymetriä. Arkistoluovutuksia saatiin 147 kappaletta.

Arkiston kokoelmien määrä on yhteensä 4627 hm. Kokoelmissa on 3989 hyllymetriä asiakirja-aineistoa, 2,8 miljoonaa valokuvaa ja 7866 julistetta, 244 hyllymetriä kirjallisuutta sekä runsaat tuhat taideteosta, joista 569 on luetteloitu. Kokoelmien yhteenvedo esitetään liitteissä 1 ja 2.

Asiakirja-aineiston hankinta

Aineistoa vastaanotettiin yhteensä 84 hm (erityisaineistot mukana luvussa). Järjestöarkistoihin saatiin uusia arkistonmuodostajia 124 kappaletta. Järjestöarkistoja, mukaan lukien lehtien arkistot, oli vuoden lopussa yhteensä 7744 kappaletta.

Tutkija Kari Määttä toimi yhteyshenkilönä "Kansantalojen arkistot talteen" -projektissa. Kuvaaja: Marita Jalkanen.

Luettelo uusista arkistonmuodostajista esitetään liitteessä 3.

Uusia henkilöarkistoja saatiin 12 kappaletta. Henkilöarkistoja oli vuoden lopussa yhteensä 508 kappaletta.

Suomi-Venäjä-seura lähetti arkistoon vajaa 3 hm aineistoa 27 eri arkistonmuodostajalta. Joukossa on Suomi-Neuvostoliitto-seuran ja Suomi-Venäjä-seuran piirijärjestöjä ja osastoja ympäri Suomen sekä Suomi-Neuvostoliitto-seuran valokuva-albumia.

Karhulan keskustalolta Kotkasta haettiin SKP:n Kymnlaakson piirijärjestön luovuttamaa aineistoa kesäkuussa 2021. Kyseessä oli jatkoluovutus.

Korsossa vaikuttaneen Toimi Kimiläisen (1907–1993) asiakirjat luovutettiin marraskuussa. Aineiston laajin kokonaisuus on SKP:n Korson läntisen osaston arkisto, joka käsittää vuodet 1947–1989. Luovutuksesta saatiin täydennystä myös SKP:n Vantaan kaupunkijärjestön arkistoon, sillä Kimiläinen toimi pitkään puolueen Helsingin maalaiskunnan aluesihteerinä. Kimiläisen henkilöarkistoon kuuluu puheita sekä asiakirjoja toiminnasta kunnanvaltuustoissa ja puolueessa.

Arkistoon luovutettiin juristi ja poliitikko Eino Pekkalan (1887–1956) asiakirjajäämistöä. Aineisto sisältää muun muassa Pekkala & Salon

asianajotoimiston oikeusasiakirjoja 1920–1930-luvulta niin sanotuista kommunistioikeudenkäynneistä sekä runsaasti lehtileikkeitä. Samassa yhteydessä luovutettiin Tulenkantajaseuran aineistoa, muun muassa Erkki Valalle osoitettuja kirjeitä sekä lehtien vuosikertasidoksia 1930-luvulta.

Muun muassa Meijän Pojat -yhtyeessä ja Helsingin Propagandakeskuksessa 1920-luvulla vaikuttaneen Kaarlo ”Kilu” Kivilahden kisällilaulut, näytelmät ja muut asiakirjat luovutettiin arkistoon Timo Tuovisen välityksellä. Kisällilaulusta kirjaa tehnyt Tuovinen kyseli keväällä blogissaan kadonneiden laulujen perään ja tavoitti lopulta sukulaisia, joilta aineistot löytyivät. Laulut sisältävät Kivilahden (tai muiden) lisäyksiä muun muassa laulujen sävelistä, tekijöistä ja esittäjistä, joita ei kerrota muissa säilyneissä versioissa.

Porilainen harrastajasäveltäjä Reijo Westerholm luovutti arkistoon digitaalisesti yli 400 tekemäänsä sävellystä, sovitusta ja sanoitusta 1970-luvulta alkaen. Westerholmin laaja-alaiseen tuotantoon kuuluu muun muassa humpppaa, valssia, polkkaa, tangoja, masurkkaa, uudelleensanoitettuja kansanlauluja, teatterisovituksia, bluesia, marsseja ja jopa rappia. Bjarne Nitovuori luovutti arkistoon muistelmansa ja muuta aineistoa Suomen maolaisesta liikkeestä vuosilta 1969–1973. Nitovuoren arkisto sisältää tietoa muun muassa maolaisten yhteyksistä albanialaisiin ja skandinaavisiin aatetovereihin.

Keruuprojektit

Kertomusvuonna jatkui edellisenä vuonna aloitettu ”Kansantalojen

arkistot talteen” -yhteishanke ja uutena projektina käynnistyi ”Pelastetaan Pirkanmaan rauhanliikkeen dokumentit” -keruu. Hankkeiden myötä arkistoon saatiin kymmeniä luovutuksia. Keruut tapaavat heijastua vielä vuosia varsinaisen kampanjan loppumisen jälkeen, kun aineistoa toimitetaan arkistoon viiveellä.

Kansantalojen arkistot talteen

Kansantalojen Liiton (KTL) ja Kansan Arkiston syksyllä 2020 käynnistämä yhteisprojekti ”Kansantalojen arkistot talteen” päättyi virallisesti huhtikuun lopussa 2021. Projekti oli käynnistynyt KTL:n varapuheenjohtaja Kati Tyystjärven esityksen pohjalta. KTL sai Museovirastolta tukea hankkeeseen 3 700 euroa. Kansantalojen Liiton jäsenjärjestöjen hallinnassa on noin 120 järjestötaloa. Niiden historia ulottuu kymmenien vuosien taakse. Vanhimmat talot on rakennettu ennen sotia. Taloissa on toiminut vuosikymmenten aikana lukuisia järjestöjä. Kansantalot ovat järjestö- ja harrastustoiminnan keskuksia, ja niihin liittyy keskeisesti talkootyö ja työväestön yhdistystoiminta. Talot ja niissä tapahtuva toiminta ovat osa aineetonta ja aineellista kulttuuriperintöä.

Hankkeessa kartoitettiin jäsenjärjestöjen taloissa olevat arkistot ja niiden siirtäminen Kansan Arkistoon. Projektityöntekijänä oli talous- ja sosiaalishistorian maisteriopiskelija Anu Järveläinen. Arkistoaaineistojen lisäksi Järveläinen kartoitti myös talojen tämänhetkistä tilannetta: kuntoa, toimintaa, taloudellisia resursseja, korona-avustuksia, aktiivisten toimijoiden määrää

ja keski-ikää jne. Kansan Arkistossa yhteishenkilönä toimi tutkija Kari Määttä. Työn pohjana toimi tutkija Janne Kuusiston laatima lista Kansan Arkistossa ennestään olevista KTL:n talojen aineistoista.

Kaikista taloista löytyi aineistoja, ja monilla niistä koko historiansa ajalta. Kertomisvuoden loppuun mennessä arkistoon saatiin 51 luovutusta, noin 31 hyllymetriä järjestämätöntä aineistoa. Arkistonmuodostajia oli 194 joista yli puolet, 97 kpl, oli uusia. Monet jo arkistossa olevat SKP:n osastot, SKDL:n yhdistykset, demokraattisten nuorten, pioneerien, naisten ja työväentalojen arkistot saivat lisätäydennystä. Uusia kokonaisuuksia olivat mm. Kynsiveden Työväenyhdistyksen, Kynsiveden Demokraattisten Nuorten, Ristimäen Demokratian Pioneerien ja Voimistelu- ja Urheiluseura Aavasaksan Kisan, Vasemmistoliiton Simon kunnallisyhdistyksen, Vasemmistoliiton Simoniemen yhdistyksen ja Muuramen Vasemmistoliiton arkistot. Asiakirjojen lisäksi talteen saatiin myös valokuvia, historiikkeja ja äänitteitä.

Kaikki luovutukset syötettiin Ahaa-palveluhakemistoon ja ne löytyvät sieltä tunnisteella ”Kansantalojen Liiton projekti” tai annetulla luovutuspäivämäärään perustuvalla analogisella tunnisteella. Myös uudet arkistonmuodostajat lisäitiin Ahaaseen ja vanhat päivitettiin ajan tasalle. Ahaa-palveluhakemisto on vain arkiston henkilökunnan käytössä. Kaikki arkistonmuodostajat luetteloi-neen ja kuvailutietoineen tulevat myöhemmin tutkijoiden käyttöön Finna-palvelun kautta.

Huhtikuussa päättyneen hankkeen kautta tavoitettiin suuri määrä toimijoita eri puolilta Suomea, mutta koronasta johtuen kaikkia luvattuja luovutuksia ei

ole pystytty toimittamaan arkistoon, joten niitä on tulossa vielä lisää.

”Kansantalojen arkistot talteen” -yhteisprojekti sai Arkistojen päivän toimikunnalta kunniamaininnan vuoden arkistotekona 2021.

Pelastetaan Pirkanmaan rauhanliikkeen dokumentit -projekti

”Pelastetaan Pirkanmaan rauhanliikkeen dokumentit” -projektissa kerättiin ja arkistoitiin Pirkanmaan rauhanliikkeen toiminnasta kertovia dokumentteja Kansan Arkistoon, jossa ne ovat historian tutkijoiden käytössä.

Projektia varten Kansan Arkisto palkkasi Tampereen yliopiston historian opiskelijan Veera Kimosen harjoittelijaksi kolmen kuukauden työsuhteeseen. Aineistojen kerääminen ja arkistointi tehtiin kesä-elokuussa 2021. Kimonen inventoi, kansioi ja valmisti arkistointiin siirron Kansan Arkistoon. Kimonen teki lisäksi 16 teemahaastattelua. Haastateltavana oli rauhanliikkeen aktiiveja eri puolilta Pirkanmaata.

Pohjois-Hämeen, nykyisen Pirkanmaan Rauhanpuolustajien ja rauhan-

Rauhanaktivisti Arndt Pekurinen teloitettiin aatteensa vuoksi 1941. Kuvassa Pekurinen serkkujensa kanssa 1930-luvulla.

kulkueita ja muita tapahtumia järjestäneiden ryhmien toiminnasta kertovat dokumentit siirrettiin järjestön vinttikomerosta projektin päätteeksi arkistoon. Niiden ohella arkistoon siirtyi rauhankulkueitoimikuntien ja toimintaryhmien aineistoja. Tampereella Rauhanpuolustajiin löyhästi kiinnittyneenä on toiminut lukuisia solidaarisuus- ja rauhanryhmiä, kuten Afrikka-ryhmä, Léon-ryhmä, nuorten rauhanryhmä Nuorallatanssi ja Ydinaseeton Pohjola nyt -liike. Tampereen lisäksi Rauhanpuolustajat ovat toimineet Pirkanmaalla useilla paikkakunnilla. Paikallisosastot ovat olleet muun muassa Mäntässä, Nokiällä ja Valkeakoskella, ja keruu kohdistettiin erityisesti näihin paikkakuntiin. Rauhankulkueitakin järjestettiin 1980-luvun alkupuolella Tampereen ohella useilla pirkanmaalaisilla paikkakunnilla, kuten Mäntässä, Nokiällä, Valkeakoskella ja Viialassa. Projektissa paikannettiin näitä yksityishenkilöiden hallussa olevia dokumentteja ja koottiin aineistoa arkistoon tutkimuksen käyttöön.

Kansan Arkisto osallistui projektiin perehdyttämällä arkiston hankinta- ja inventointityöhön. Pirkanmaan Rauhanpuolustajat järjesti harjoittelijalle työtilan sekä maksoi työntekijäkulut siltä osin, kun Tampereen yliopiston maksa-

Rauhanliitto on Suomen vanhin yhtäjaksoisesti toiminut rauhanjärjestö. Suomen Rauhanliitolaisten ryhmäkuva on 1930-luvulta.

ma harjoittelutuki ei niitä korvannut.

Projektin ohjausryhmään kuuluivat arkistonjohtaja Marita Jalkanen, Pirkanmaan Rauhanpuolustajien puheenjohtaja Jouni Sirén, yliopisto-opettaja Ulla Aatsinki Tampereen yliopistosta sekä Tarja Jalovaara ja Sinikka Torkkola, jotka ovat toimineet pirkanmaalaisessa rauhanliikkeessä 1980-luvulta lähtien.

Yrjö Sirolan säätiö rahoitti hanketta. Lisäksi Tampereen yliopisto maksoi harjoittelutukea. Kansan Arkisto kustansi arkistomateriaalit ja aineiston siirron Tampereelta Helsinkiin.

Kirjasto

Kirjaston kokonaismäärä on 244 hyllymetriä. Käsikirjasto karttui vuoden 2021 aikana noin puolella hyllymetrillä. Käsikirjasto koostuu pääasiassa asiakirjakokoelmien tutkimusta tukevasta kirjallisuudesta. Aihepiireinä ovat poliittinen historia, sosiaali- ja kulttuurihistoria, työväenliike, henkilöhistoria, taiteet ja kaunokirjallisuus. Käsikirjaston kartuntavuosilta 1945–1996 on tutkijoiden käytettävissä vanha manuaalinen kirjastokortisto. Vuodesta 1997 alkaen käsikirjaston tiedot löytyvät Akseli-tietokannasta. Viitetiedot löytyvät myös Arjenhistoria-portaalin kautta internetistä.

4. Kokoelmien hallinta

Järjestäminen ja kuvailu

Toimintavuoden 2021 aikana järjestettiin ja kuvailtiin 20,05 hyllymetriä asiakirjoja. Järjestämistyön ja seulonnan tuloksena aineistot supistui-
vat 10,4 hyllymetriä.

Järjestöarkistot

Vuoden 2021 aikana järjestettiin Muhoksen Vasemmiston 0,37 hyllymetrin laajuinen arkisto, joka sisältää asiakirjoja myös Muhoksen Työväenyhdistyksen ja SKDL:n Muhoksen työväenyhdistyksen ajoilta. Arkisto sisältää pöytäkirjoja aina vuodesta 1935 vuoteen 2010 asti sekä Muhoksen Työväenyhdistyksen 20-vuotiskertomuksen vuodelta 1925 ja historiikin ”Muistikuvia Muhoksen Työväen yhdistyksen toiminnasta vuosilta 1905–1947”. Lisäksi arkistoon kuuluu muun muassa toimintakertomuksia ja -suunnitelmia, puoluetilastot vuosilta 1935–1940, saapuneita ja lähetettyjä kirjeitä, taloudelliseen toimintaan liittyvät asiakirjat ja yhdistysrekisteri-ilmoitukset vuosilta 1936–1978.

Kertomusvuonna ehdittiin järjestää merkittävä määrä ”Kansantalojen arkistot talteen” -yhteisprojektin kautta tulleita aineistoja. Satakunnan Vasemmistoliiton luovutuksesta jär-

Asiakkaita Hakaniemen hallissa vuonna 1965.
Kuvaaja: Yrjö Lintunen.

jestettiin muun muassa Lattomerén Työväenyhdistyksen, Satalehti Oy:n, Satakunnan Lehtipaino Oy:n, Väinölälahon Pioneerien, Vähärauman Dem. Pioneerien, Puistotalosäätiön, ja Vanhanköiviston Dem. Naisten arkistot. Oulunsalosta tulleet luovutukset järjestettiin kaikki; Oulunsalon Vasemmistoliiton, Varjakanvenery:n, Oulunsalon Pirteiden Pioneerien ja Oulunsalon Dem. Nuorten arkistot. Ämmänsaaren Työväentalolta saatiin SKP:n Ämmänsaaren, Väskiön ja Ukkolanseudun osastojen, SKP:n Pohjois-Kainuun aluejärjestön, Ämmänsaaren Pioneerien, SKDL:n Suomussalmen kunnallisyjärjestön ja Väskiön Maaseututyöväen Ammattiosaston asiakirjoja. Tampereen Työväen Kesäkotia luovutettiin arkistoonsa lisää aineistoja, kuten pöytäkirjoja, kirjeenvaihtoa ja historiikin.

Voimistelu- ja urheiluhistoriaa

Kertomusvuoden aikana järjestettiin kolme voimistelu- ja urheiluseuran arkistoa, joista Aavasaksan Kisa, Pietarsaaren Into ja Halikon Hehku ovat uusia arkistonmuodostajia. Aineistot tulivat arkistoon Kansantalojen Liiton aineistokeruuprojektin myötä. Aavasaksan Kisan 1,66 hyllymetrin laajuinen ja järjestetty arkisto sisältää pöytäkirjoja, toimitteita, laajasti

Voimistelu- ja urheiluseura Pietarsaaren Tarmon Nyrkkeilyryhmä vuosina 1920-1921.

tili- ja taloudellista toimintaa koskevia asiakirjoja, seuran hiihtotoiminnan keskuksena toimivan Kisan Majan papereita, voimistelu- ja urheiluseuran jaostojen aineistoja sekä runsaasti muita asiakirjoja. Arkistoon sisältyy myös noin 140 irtokuvaa sekä valokuva-albumi voimamieskisoista. Aavasaksan Kisan järjestämät Voimanoston naisten maailmanmestaruuskilpailujen 2005, Miesten ja naisten voimanoston Euroopan mestaruuskilpailujen 2009 ja Klassisen penkkipunnerruksen Euroopan mestaruuskilpailujen 2017 asiakirja-aineistot sisältävät voimailun kansainvälistä urheiluhistoriaa.

Voimistelu- ja Urheiluseura Pietarsaaren Innon 1,75 hyllymetrin laajuinen arkisto typistyi järjestämis- ja seurantatyön jälkeen noin 1,2 hyllymetrin laajuiseksi. Arkisto sisältää laajan pöytäkirja-aineiston aina vuodesta 1934 vuoteen 2016 asti, johon sisältyy muun muassa puhtaaksikirjoitetut pöytäkirjat vuosilta 1934–1959. Arkisto käsittää myös toimintakertomuksia ja -suunnitelmia vuosilta 1935–2007, historiikkeja, taloudelliseen toimintaan liittyviä asiakirjoja ja kirjeistöä.

Lokakuun 16. päivän liike pyrki kumoamaan voimassa olleen neljän vuosittaisen rukouslauantain huvikiellon. Kuvassa liikkeen jäsenet kiinnittävät viisi teesiään valtionneuvoston oveen 7.5.1966.

Pietarsaaren Innon arkistoon sisältyy myös yhdentoista eri jaoston asiakirja-aineistot, joista laajin on jalkapallojaoston asiakirjakokoelma vuosilta 1960–2004. Seuran valokuvat, muun muassa neljä valokuva-albumia, löytyvät kuva-arkistosta.

Kertomusvuoden aikana järjestettiin myös kuudentoista kansion laajuinen ja 0,88 hyllymetrin mittainen Voimistelu- ja urheiluseura Halikon Hehkun arkisto. Hehkun järjestämätön arkisto saapui arkistoon osana Kansantalojen Liiton aineistokeruuprojektia. Järjestetty arkisto sisältää pöytäkirjoja, toimitteita, kirjeitä ja taloudelliseen toimintaan liittyviä asiakirjoja. Lisäksi arkistoon sisältyvät muun muassa Märynummen virkistysalueen hoitoon liittyvät asiakirjat. Hehku teki monena vuonna sopimuksen Halikon kunnan kanssa Märynummen virkistysalueen hoidosta korvausta vastaan. Hehkun Majaa, jonka juhla- ja kokoustiloja seura on aktiivisesti vuokrannut, koskevat asiakirjat vuosilta 1971–2013 on kokonaisuuden laajin asiakirjasarja.

Arkistojen yhteisen hankintapolitiikan ohjelman mukaan urheiluseurojen aineistot luovutetaan Suomen Urheiluarkistoon. Kansan Ar-

Eino ja Sylvi-Kyllikki Kilpi kokemassa katiskaa huvilallaan Sammatissa.

kisto ottaa kuitenkin vastaan myös urheiluseurojen arkistoja, mikäli seura niin haluaa.

Henkilöarkistot

Kertomusvuoden aikana järjestettiin entisen Yhdistyneiden kansakuntien kasvatustieteiden ja kulttuurijärjestö UNESCO:n Rauhankasvatustieteiden johtajan Kaisa Savolaisen henkilöarkisto. Arkisto sisältää biographica-asiakirjoja, kirjeenvaihtoa, erilaisia käsikirjoituksia kuten radio- ja tv-ohjelmien käsikirjoituksia, eri aihealueisiin kuten Kuubaan, kansainvälisyyskasvatukseen ja UNESCO:on liittyviä toiminta-asiakirjoja sekä leikkeitä, painotuotteita kuten Savolaisen omia julkaisuja ja valokuvia. Savolaiselta ilmestyivät vuonna 2021 Tieni vei Pariisiin -muistelmat, joiden kirjoittamisen jälkeen hän luovutti henkilöarkistonsa Kansan Arkistoon.

Tiedonhallinta

Arkistotietokannassa oli vuoden 2021 lopussa tiedot 8 520

aineistokokonaisuudesta. Valtaosasta aineistoja on tietokantaan viety perustason tiedot. Järjestettyjä tai luetteloituja aineistoja on noin 77 % koko aineistomäärästä.

Henkilöhakuja voi tehdä erillisessä henkilötietokannassa, joka on käytettävissä vain arkiston sisäverkossa. Siitä löytyvät viitetiedot eri arkistokokonaisuuksissa (henkilöarkistot, muistelmat, biografikokoelmat, erikoiskokoelmat) olevista henkilöaineistoista. Tässä tietokannassa oli kertomusvuoden lopussa 4838 nimeä.

Ääni- ja kuvatalennekokoelma koostuu työväen muistitietoa ja perinnettä sisältävistä haastatteluista ja muistelmista, kokouksien ja tilaisuuksien äänitteistä, äänilevyistä sekä videonauhoista. Vuonna 2021 myös vain arkiston sisäverkossa käytettävissä olevaan äänitetietokantaan luettiin tiedot 66 äänitteestä.

Henkilö- ja äänitetietokantojen päivittäminen lopetettiin syksyllä migraation vuoksi. Tästä lisää kohdassa ”Ahaa - Finna”.

Ahaa

Syyskuussa 2020 käyttöön otettu uusi arkistoaineiston hakemistojärjestelmä AHAA osoittautui varsin haasteelliseksi luettelointi- ja haku ympäristöksi monimutkaisuutensa, hitautensa, toiminnallisten virheiden ja erilaisten käytettävyysohjelmien takia. Uuden järjestelmän myötä käytössä on nyt myös uudet luettelointisäännöt.

Planeetta-Ahaa -migraation manuaalinen korjaaminen eli jälkimigraatio jatkui läpi vuoden. Ahaasta korjattiin muun muassa aineistotyyppjä, keskenään sekoittuneita sarjoja,

sivuarkistonmuodostajien säilytysyksikköjä, säilytyspaikkoja, aineiston kieliä ja arkistojen nimiä, sekä siirrettiin tietoja paremmin soveltuviin kenttiin. Osa tarvittavista muutoksista jäi odottamaan Ahaan korjaamista tai kehittämistä. Arkistoihin oli tarkoitus lisätä esimerkiksi asiasanoja, mutta massamuokkaus on osoittautunut oletettua hankalammaksi ja toiminto on osin rikki. Ahaan kuvailuelementtejä on hyödynnetty monipuolisesti uusien arkistojen luetteloinnissa, mutta vanhojen kuvailujen järjestelmällistä rikastamista ei ole varsinaisesti aloitettu.

Kesäkuun huoltokatkossa Ahaan käyttäjien oikeustasoihin tehtiin muutoksia, joista ei tiedetty silloin, kun migroitavat ja käytettävät näyttörajoitukset valittiin. Muutosten seurauksena suurin osa arkiston työntekijöistä ei enää nähnyt korkeammalle tasolle rajoitettuja toimijoita, mikä käytännössä esti työnteon. Korkeamman tason oikeuksia ei saa kaikille, joten ainoaksi vaihtoehdoksi jäi laskea arkiston sopimusperusteisen näyttörajoituksen tasoa. Tason vaihtaminen ei kuitenkaan toiminut Ahaassa: rajoitus muuttui, mutta se ei vaikuttanut aiemmin kuvailtuihin ja kyseiseen rajoitukseen liitettyihin aineistoihin. Kansallisarkisto lupasi rakentaa työkalun, jolla ongelma ratkeaa, mutta se ei valmistunut loppuvuoden aikana.

Tietoteknisesti vanhentuneiden Paradox-tietokantojen Ahaa-migraatioiden valmistelut aloitettiin syksyllä. Vain arkistotiloissa käytettävät kannat sisältävät muun muassa arkiston muistelmia-, biografisia ja äänitekokoelmat sekä tarkempia

tietoja muissa arkistoissa sijaitsevista henkilöistä koskevista aineistoista. Jatkossa kaikki arkiston asiakirja-aineistoja koskevat luettelointitiedot (valokuvia lukuun ottamatta) löytyvät yhdestä tietokannasta, mikä helpottaa muun muassa tietopalvelua. Cloud1:n Teemu Mikkonen ryhtyi viemään tietoja testikantaan marraskuussa, mutta migraation lopullinen toteutus venyi seuraavan vuoden puolelle.

Ahaa-järjestelmästä saatavista raporteista Kansallisarkistolle vuosittain annettavia tunnuslukuja varten suunniteltu vuosiraportti toteutui vuoden lopussa. Osoittautui kuitenkin, että sen kautta ei saada kaikkia tilastoinnissa vaadittavia lukuja. Kansan Arkiston raporttitavoitteista tärkeä on arkistoluettelo, joka olisi myös lähetettävissä asiakkaalle sähköpostitse. Sen toteutusta odotetaan edelleen.

Aadaksi nimetty, yksityisarkistojen digitaalisen arkistoaineiston vastaanottoon ja jakeluun tarkoitettu järjestelmä ei edennyt kertomusvuoden aikana. Myöskään arkiston tutkijapalvelun vaatimiin lainausjärjestelmiin ei saatu ratkaisua – osin käytettiin vanhaa Planeettaa ja osin luotiin erilaisia Excel-ratkaisuja.

Digitaalisten arkistoaineistojen saatavuus korostui edelleen jatkuneen koronan aikana. Koska Ahaaseen luetteloitujen aineistojen Finna-näkyvyys ei toteutunut kertomusvuonna, oli arkiston vanha Planeetta-tietokanta yhä selattavissa kotisivujen kautta, ja näin arkiston digitoitu materiaali oli mahdollista saada käyttöön. Huomioitavaa on, että syyskuun 2020 jälkeen karttu-

Kommunistikoululaisten konferenssin osanottajia Lahdessa 1973. Tiedonantaja-lehden koelma.

nut tai luetteloitu aineisto ei löydy vanhasta tietokannasta.

Ahaan yhteisiä toimijatietoja koodinoiva toimijaryhmä kokoontui vuoden aikana kolmesti. Ryhmässä arkistoa edusti Janne Kuusisto. Kokouksissa keskityttiin etenkin toimijoita koskeviin ohjeisiin, toimijakuvausten kehittämissuunnitelmiin ja Ahaan yleisiin ongelmiin. Toimijoiden yhdistämisiä ei voitu aloittaa, koska ominaisuus ei toimi. Pia Pursiainen osallistui palvelu- ja raporttiryhmän toimintaan. Yhteistyön ja toimintojen suunnitteluun ja keskinäiseen tiedonvälitykseen, muun muassa migraatio-ongelmien ja toimintavirheiden osalta keskittynyt Palveluryhmä kokoontui seitsemän kertaa ja raporttiryhmä suppeammalla tai laajemmalla kokoonpanolla useita kertoja. Ahaan nykyisten työryhmien toiminta päättyi kertomusvuoden loppuun.

Ahaa - Finna

Finnan Ahaa-näkymien testaus aloitettiin keväällä ja aineistoja haravoitiin testipuolelle useita kertoja kevään ja kesän aikana. Suurempia ongelmia

ei havaittu, mutta testausta vaikeutti monien päällekkäisten versioiden löytyminen kannasta. Lokakuussa aineistot päätettiin viedä tuotantopuolelle, jolloin pian huomattiin vakavia puutteita: näyttörajoitukset eivät toimineetkaan ja rajoitettua luettelointitietoa päätyi julkiseen jakeluun. Tiedot poistettiin kannasta mahdollisimman pian ja toteutus siirtyi hamaan tulevaisuuteen. Ongelmia ei huomattu ensisijaisesti siksi, että Ahaassa käyttäjille (oikein) näkyvien merkintöjen oletettiin siirtyvän sellaiseen myös Finnaan. Sittenkin kävi ilmi, että julkisille rajapinnoille siirrettävät tiedot käyttävät apunaan indeksejä, joiden tiedot saattavat poiketa muokkausnäköymästä tavoilla, joita Ahaata käyttävä arkistotyöntekijä ei voi tietää. Ongelmat tuotiin Kansallisarkiston tietoon, mutta korjausten aikataulu ei selvinnyt loppuvuoden aikana. Kansallisarkisto teki tietoturvaloukkauksesta ilmoituksen tietosuojavaltuutetulle.

Näyttö- ja käyttörajoitettu aineisto tulee olemaan saatavilla Finnassa NKR-tutkijasalin kautta, mitä pilotoitiin SKS:n toimesta. Varsinaista toteutusta vielä odotetaan, jotta myös Kansan Arkiston näyttö- ja käyttörajoitettu aineisto olisi saatavissa suunnitelmien mukaisesti tunnistautumista edellyttäen NKR-tutkijasalin kautta.

5. Vasemmalla korvalla 2 -äänitteiden digitointiprojekti

Vuoden 2021 lopussa toteutettiin Kansan Arkistossa Vasemmalla korvalla 2 -äänitteiden digitointiprojekti. Hanke oli jatkoa vuonna 2019 toteutetulle Vasemmalla korvalla -äänitteiden projektille, jossa turvattiin osan Kansan Arkistossa olevien ainutkertaisten äänitteiden säilyminen ja pelastettiin vasemmistolaisten sukupolvien katoavia tarinoita tutkimuksen ja kaikkien niistä kiinnostuneiden käytettäväksi. Vasemmalla korvalla 2 -hankkeessa digitoitiin äänitteitä, jotka eivät mahtuneet mukaan aikaisempaan projektiin. Digitointilistalle päätyi 189 tuhoutumisvaarassa olevaa c-kasettia, jotka sisältävät muun muassa Moskovan puoluekoulua koskevia, SNDL:n historiaprojektin, Yleisen Lehtimiesliiton historiaprojektin, SDPL:n historiaprojektien, Rakennusliiton perinnekeruun ja Maailman Nuorisofestivaalien muisteluja.

Lisäksi Vasemmalla Korvalla 2 -äänitteiden digitointiprojektissa digitoitiin SKDL:n liittoneuvoston 1980-luvun c-kaseteilla olevat kokousäänitteet. SKDL:n ja SKP:n kokouksista pidettiin varsinkin 1980-luvulta lähtien usein vain päätöspöytäkirjoja, ja lisäksi monista SKDL:n liittoneuvoston kokouksista on järjestettynä pelkästään sekalaista kokousaineistoa. Kuuntelukelvottomaksi päättyvän for-

Sinuhe-baletin esitys vuonna 1953. Koreografian balettiin oli tehnyt Elsa Sylvestersson. Kuvaaja: Yrjö Lintunen.

maattinsa vuoksi osia kansandemokraattisen liikkeen ja Suomen poliittisesta historiasta oli katoamisvaarassa. Yhteensä SKDL:n liittoneuvoston kokousäänitteitä digitoitiin 145 c-kasettia.

C-kasettien lisäksi Vasemmalla Korvalla 2 -projektin digitointilistalle päätyi Kansan Arkiston vanhimpia kelanauhoja. Epäkäytännöllisen ja kuuntelukelvottomaksi päättyvän formaattinsa ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaan sisältönsä vuoksi projektissa digitoitiin yhteensä 115 kelanauhaa. Nauhat sisältävät kansandemokraattisten keskus- ja piirijärjestöjen sekä ammattiliittojen kokous- ja tilaisuusäänitteitä 1950–1970-luvuilta, vasemmistolaisen työväenliikkeen veteraanien haastatteluita ja muistelmia. Kelanauhojen digitoinnilla helpotetaan kelanauhoille äänitettyjen äänitteiden tarjottavuutta tutkijoille ja muille Kansan Arkiston asiakkaille.

Yhteensä Vasemmalla Korvalla 2 -äänitteiden digitointiprojektissa digitoitiin 211 haastattelua, muistelmia, kokousta tai tilaisuutta, joiden kokonaiskesto on 589 tuntia 46 minuuttia 50 sekuntia. Wav- ja mp3 -tiedostojen koko on yhteensä 1 030,7 gigatavua. Hankkeeseen saatiin Kuluttajasuustoiminnan säätiöltä 10 000 euron apuraha.

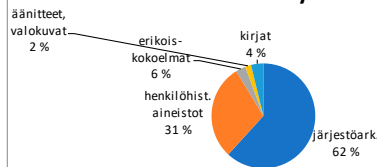
6. Kokoelmien käyttö ja tutkijapalvelu

Koronapandemiasta johtuen arkisto oli alkuvuodesta 2021 kokonaan kiinni 4 kuukautta ja avaamisen jälkeen tutkijoita otettiin vastaan vain neljä kerrallaan ennakkoilmoittautumisen perusteella. Rajoitusten aikana asiakkaita palveltiin koko ajan sähköpostin välityksellä ja puhelimitse. Poikkeusoloista huolimatta arkistoon tilastoitiin kertomusvuonna kuitenkin 454 tutkijakäyntiä. Näistä tieteellisen tutkimuksen tai sukututkimuksen tekijöiksi ilmoittautui 146. Suurimpaan kävijäryhmään ”muu tutkimus”, 308 kävijää, sisältyvät paikan päällä käyneet aineistojen tiedustelijat (nämä eivät aina välttämättä johtaneet aineistotilauksiin), aineistojen luovuttajat, ei-akateemiset tutkijat, toimittajat, kirjailijat, eri taideproduktioiden suunnittelijat ja Kansan Arkiston ystävien tilaisuuksissa käyneet vieraat (tilaisuuksia järjestettiin neljä).

Kansan Arkiston asiakirjakokoelmat, käsikirjasto ja kuva-arkisto ovat tutkijoiden ja muiden tarvitsijoiden käytettävissä arkiston tutkijasalissa. Muita arkiston palvelumuotoja ovat kaukolainausta ja jäljennepalvelu sekä puhelimitse, sähköpostitse ja internetin kautta tapahtuva tietopalvelu. Tarkempi tutkijapalvelutilasto esitetään liitteessä 4.

Korjaus vuoden 2020 toimintakertomukseen, johon oli vahingossa

**Kaavio 1. Kokoelmien käyttö 2021
Kaukolainaan annetut ja tutkijasaliin
tilatut arkistoyksiköt**

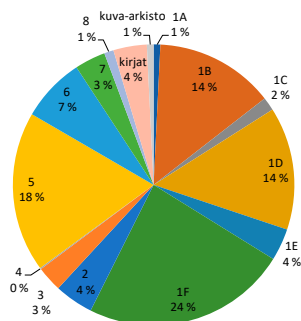

- 1A Vanhan työväenliikkeen järjestöt
- 1B Suomen Kommunistinen Puolue
- 1C 1920- ja 1930-lukujen vasemmistolaiset järjestöt
- 1D Kansandemokraattiset järjestöt, Vasemmistoliitto
- 1E Ammatilliset järjestöt
- 1F Muut järjestöt
- 2 Työväenlehtien ja kirjapainojen arkistot
- 3 Erikoiskokoelmat
- 4 Jäljenne- ja lehtileikekokoelmat
- 5 Henkilöarkistot
- 6 Muistelmät
- 7 Biograficakokoelmat
- 8 Ääni- ja kuvataallenteet

lipsahtanut vuoden 2019 tutkijapalvelutilasto. Kertomuksen tekstiosan sanallisessa kuvailussa oli kuitenkin käytetty oikeita lukuja. Liitteessä 5 esitetään tutkijapalvelutilasto vuodelta 2020.

Kaavio 1 esittää, miten kaukolainaan annetut ja tutkijasaliin tilatut arkistoyksiköt jakautuvat järjestöarkistojen, henkilöhistoriallisten aineistojen, erikoiskokoelmien, äänitteiden, valokuvien ja kirjojen kesken. Perinteisesti järjestöarkistojen aineistot ovat olleet suosituin kokonaisuus,

**Kaavio 2. Kokoelmien käyttö tutkijasalissa
2021
(arkistoyksiköt luokittain)**

niiden osuus kaikista lainoista oli yli puolet eli 62 %; Suomen Kommunistinen Puolue, kansandemokraattiset järjestöt, Vasemmistoliitto, ammatilliset järjestöt ja muut järjestöt (kuten eläkeläisjärjestöt, raittiusjärjestöt, KSL jäsenjärjestöineen, järjestötaloyhdistykset, Rauhanpuolustajat ja ystävyysseurat). Toinen suuri lainattu kokonaisuus oli henkilöhistorialliset aineistot 31 %: henkilöarkistot, muistelmat ja biografikokoelmat. Tilatuista arkistoyksiköistä valokuvavedoksia oli 5 yksikköä. Valokuvia tutkitaan pääosin sähköisessä muodossa, joko arkiston tiloissa tai internetin kautta. Kuvia tilattiin 603 kappaletta. Kaavio 2 esittää, miten kaikki lainatut arkistoyksiköt jakautuvat asiakirjaluokituksen mukaan.

Arkistosta toimitettiin yhteensä 10 kaukolainatilausta tutkijoille (tai pitempiaikaisia asiakirjalainoja aineiston luovuttajille) historiankirjoitusta tai digitointia varten.

Arkistoaineistoon kohdistuvat tiedonhauk työllistivät arkiston tutkijapalvelua entiseen tapaan. Valtaosa tiedonvälityksestä tapahtuu sähköpostitse. Asiakirjoja koskeviin tiedonhakupyyntöihin annettiin selvityksiä

puhelimitse 168 sekä sähköpostitse ja kirjeitse 192 kappaletta. Kuva-arkistoon osoitettuja valokuvakokoelmia koskevia tiedonhakupyyntöjä oli 303 kappaletta. Valokuvatiedostoja toimitettiin asiakkaille 603 kappaletta. Voi todeta, että korona ei vähentänyt merkittävästi aineistojen tiedusteluja kertomusvuonna.

Kansan Arkiston kotisivuilla vierailtiin jälleen runsaasti ja erityisesti käytöstä poistuva arkistotietokanta Planeetta oli hyvin suosittu.

7. Kuva-arkisto

Kuva-arkiston kokoelmat koostuvat työväenliikkeen, kansalaisjärjestöjen ja työväestön historiaan liittyvästä kuva-aineistosta, jota on karttunut vuodesta 1945 lähtien. Vanhimmat yksittäiset kuvat ovat 1800-luvun lopulta. Kuva-arkisto on muotoutunut suurelta osin eri työväenlehtien kuva-arkistoista tai niiden osista. Kokoelmat sisältävät valokuvaaja Yrjö Lintusen huomattavan negatiivikokoelman.

Kansan Arkiston kuva-arkistossa on valokuvia noin 2,8 miljoonaa kappaletta. Kuva-aineiston kartunta tapahtuu pääasiassa lahjoitusten kautta. Vuonna 2021 kuvaluovutuksia saatiin 30 kpl. Kuvia luovutettiin n. 185 000 kpl. Valokuvia vastaanotetaan yhä eniten vedoksina ja negatiiveina, mutta entistä useampi kuvaluovutus tulee digitaalisena. Arkiston oma kuvaus-toiminta on kokonaan digitaalista.

Akseli ja Arjenhistoria

Kuva-arkiston työkaluna toimi vielä toimintakertomusvuoden aikana yhteistyössä mm. Työväen Arkiston ja Työväenmuseumo Werstaan kanssa toteutettu selainpohjainen tietokantajärjestelmä. Se rakentuu kahdesta osasta:

- organisaatiokohtaisesti, sisäisenä luettelointi- ja tiedonhakuvälineenä toimivasta Akseli-tietokannasta,

Suomen Sosialidemokraattisen Nuorisoliiton Rovaniemen osasto ryhmäkuvassa vuonna 1917.

jossa kukin organisaatio näkee vain omat kokoelmansa.

- internetissä selailtavasta Arjenhistoria-hakupalvelusta (www.arjenhistoria.fi), jossa näkyvät kaikkien mukanaolijoiden kuvat ja esineet kuvailutietoineen. Kuvien ja esineiden tai niiden kuvailutietojen näyttämistä internetissä rajaa tietosuoja- ja tekijänoikeuslaki. Tiedonhaku on mahdollista yhdestä organisaatiosta kerrallaan tai samanaikaisesti kaikista organisaatioista. Yhteistä hakua tukee mm. yhdenmukaistettu asiasanoitus. Arjenhistoria tarjoaa mahdollisuuden kuvien tilaamiseen verkon kautta. Lisäksi käyttäjä voi lähettää palveluun omia kommenttejaan sekä tietojaan kuvista. Arjenhistorian sisältö on selattavissa internetissä myös Finna-palvelun kautta (www.finna.fi).

Osa Arjenhistorian kuvista on digitaalisesti vesileimattu väärinkäytösten estämiseksi. Vesileimasta käy ilmi lähdeorganisaatio, josta kuvan voi tilata. Vesileiman käyttäminen on herättänyt runsaasti keskustelua erityisesti Finna-ympäristössä, jossa on yhä enemmän siirrytty painottamaan vapaasti verkosta saatavilla olevia aineistoja. Kansan Arkistossakin on vesileimat poistettu tietyiltä kuvilta ja siirrytty CC-lisenssien käyttöön. Huomioitava on kuitenkin joidenkin ammattivalokuvaajien toiveet vesilei-

man säilyttämisestä. Arjenhistoria-kokoelmaportaalin kävijämäärä on edelleen noussut. Kuukaudessa oli keskimäärin noin 74 000 vierailijaa. Toimintakertomusvuonna Akseliin luettelointiin 7 454 objektia ja vuoden päättyessä Akselissa oli valokuvia 66 091 ja esineitä (esimerkiksi julisteita ja rintamerkkejä) 4 724 kpl.

Kuva-arkistosta tehtiin vuoden 2021 kuluessa 303 tiedustelua ja tilattiin yhteensä 603 kuvaa.

Julistekokoelmassa on 7866 julistetta. Luetteloidut julisteet ovat asiakkaiden käytettävissä Arjenhistoria ja Finna-verkkopalveluissa. Kokoelma karttui 39 julisteella.

Collecte

Toimintakertomusvuonna kuvatietokannan uudistustyötä jatkettiin yhdessä ohjelmistotuotantoyhtiö Userixin kanssa. eKuvasta Collecteksi muuttuvassa tietokannassa parannetaan hakutoimintoja, siirrytään yhä enemmän yhteisten sanastojen ja ontologioiden käyttöön sekä parannetaan tietokannan yleistä käytettävyyttä muun muassa tekemällä kuvailulomakkeista joustavampia käyttöä. Käytössä on uusi tekoälypohjainen Annif-toiminnallisuus, jonka avulla ohjelma poimii kuvailijalle asiasanahdotuksia olemassa olevasta kuvailusta.

Collecten myötä arkisto osallistui PALJO-hankkeeseen, jonka tavoitteena on kuvakauppatoiminnan rakentaminen Finnaan sekä osallistuminen Finnan Luokkahuone-toimintaan. Collecte-työryhmä kokoontui toimintakertomusvuonna useita kertoja. Tapaamisiin osallistui Pia Pursiainen.

Elokuvakone ja sen hoitaja Roiha vuonna 1951.
Kuvaaja: Yrjö Lintunen.

Mielenosoituskulkue Porissa yleislakon aikana vuonna 1956: "Käy eespäin väki Voimakas".

8. Arkistotoimen neuvonta, ohjaus ja koulutus

Kansan Arkisto neuvoo ja opastaa järjestöjä arkistotoimen hoitamisessa. Neuvonnan ja ohjauksen myötä varmistetaan aineiston säilyvyys. Neuvonnan myötä aineistoista saadaan paremmin hallittavia ja helpotetaan päätearkistoon luovuttamisen prosessia. Arkiston tehtäviin kuuluu lisäksi opiskelijoiden ja tutkijoiden ohjaus ja neuvonta sekä esitelmien pito arkistoalan seminaareissa historia- ja perinnetieteiden kurssilaisille ja muille perinteentallennuksesta kiinnostuneille.

Koronasta johtuen koulutusta ja neuvontaa oli tavallista vähemmän. Kertomusvuonna arkistonjohtaja Marita Jalkanen ja tutkija Henri Sundholm osallistuivat tieteellis-taiteelliseen ”Olemattoman kokeneet 2021 – Suomalaisten opiskelua Neuvostoliitossa ja sosialistimaissa 1950–1990” -seminaariin Venäjä-talolla 6.–7.11.2021. Seminaarin järjestivät Venäjällä ja Neuvostoliitossa opiskelleiden yhdistys (VeNeOY), Suomi-Venäjä-seura, Demokraattinen sivistysliitto ja Helsingin Venäjä-talo. Marita Jalkanen piti seminaarissa lauantaina 6.11. esitelmän Kansan Arkistosta ja Henri Sundholm esitteli sunnuntaina 7.11. seminaarin Opiskelun tutkimus & aarteet arkistoon -työryhmässä Kansan Arkistossa olevia aineistoja Neuvostoliitossa ja

muissa sosialistisissa maissa opiskelleista, sekä kertoi henkilöarkistojen luovuttamisesta arkistoon.

Kansan Arkiston asiakaskysely

Kansan Arkisto ja KSL-opintokeskus järjestivät syksyllä 2021 asiakaskyselyn arkiston sidosryhmille järjestökentällä. Kyselyyn tuli 83 vastausta eri puolilta Suomea muun muassa Vasemmistoliiton ja Eläkeläisten yhdistyksiltä sekä ammattiosastoilta. Vastauksissa oli yhdistysten arkistoasioita hoitavia henkilöitä, kuten puheenjohtajia, sihteereitä ja muita aktiiveja. Kyselyä markkinoitiin ja kyselylomaketta jaettiin muun muassa sosiaalisessa mediassa (Facebook, Instagram), KSL:n ja Kansan Arkiston kotisivuilla sekä sähköposteissa suoraan järjestöille.

Useimmille vastaajille Kansan Arkisto oli ennestään tuttu paikka ja monet olivat luovuttaneet yhdistyksensä asiakirjoja arkistoon tai käyneet arkistossa vierailulla. Vain kuusi vastaajaa ei ollut kuullut arkistosta aiemmin.

Vastaajilta kysyttiin muun muassa paperisten ja digitaalisten asiakirjojen säilyttämisestä ja hävittämisestä, digitaalisten asiakirjojen formaateista, järjestön asiakirjojen luovuttamisesta arkistoon, arkistonmuodostus-

suunnitelmasta, tietosuoja-aineistosta ja järjestön kaipaamasta koulutuksesta. Vastaajat saivat myös omin sanoin kertoa terveisiään ja tarpeitaan arkistoasioista.

Suurimmaksi pullonkaulaksi asiakirjojen luovuttamisessa arkistoon koettiin yhdistyksen omat käytännöt ja vastuuhenkilöiden vaihtuvuus. Asiakirjat unohtuvat helposti kellareihin tai sihteereiden kaappeihin, eikä seuraajia perehdytetä arkiston ylläpitoon tai järjestämiseen.

Useissa vastauksissa toivottiin Kansan Arkistolta arkistokoulutusta, joka voisi olla joko 1-2 tunnin mittaista lähikoulutusta tai etänä esimerkiksi Teamsin välityksellä tapahtuvaa. Vastaajat kaipasivat myös helppoa mahdollisuutta toimittaa aineistoa arkistolle esimerkiksi omaa kotikaupunkia lähellä olevissa tapahtumissa. Hajamainintoja kaivatusta avusta saivat muun muassa arkistonmuodostussuunnitelman laatiminen ja ohjeistus siitä, minkälaisissa laatikoissa aineistot on toimitettava arkistoon.

”Olipa herättävä kysely, tavallaan koen erittäin tärkeäksi arkistoinnin. Pidin esimerkiksi itse huolta, että säästimme vaalimateriaalia arkistolle. Mutta en oikeasti tiedä käytännöstämme tai vastuistamme arkistoinnin suhteen juuri mitään. Pitää ottaa selvää, koulutus olisi tervetullutta.” (Kyselyyn vastannut järjestöaktiivi)

Kultturityöntekijäin Liiton liittokokous Vanhan ylioppilastalon salissa. Kuvaaja: Sakari Sunila. Helsingin Työläisnuorten kesäleiriläisiä Herttoniemen Mölylässä 1920-luvulla.

Helsingin Työläisnuorten kesäleiriläisiä Herttoniemen ”Mölylässä” 1920-luvulla.

9. Viestintä

Arkisto tiedottaa toiminnastaan ensisijaisesti omilla kotisivuilla. Tärkeät tiedotteet on yleensä julkaistu myös Facebookissa. Arkistolla on lisäksi Instagram-tili. Aiemmin satunnaisesti käytössä Twitterissä ja Youtubessa ei kertomusvuoden aikana julkaistu sisältöä.

Kotisivut

Arkiston kotisivuilla kerrotaan tiedot tutkijoiden rajoitetusta määrästä tutkijasalissa koronan johdosta, Kansan Arkiston ystävät ry:n kirjatilaisuuksien ajankohdat ja esiintyjät sekä tiedot muista ajankohtaisista asioista. Esittelysivulta löytyvät muun muassa arkiston säännöt, strategia ja kulloinenkin vuosikertomus pdf:nä. Myös linkit arkiston Tietosuoja- ja Saavutettavuusselosteen löytyvät Esittely-sivulta. Palvelut-sivulta löytyvät ohjeet tutkijoille ja luovuttajille sekä arkistointiohjeet. Linkki vanhaan Planeetta-tietokantaan on edelleen Tietokannat-sivulla, koska arkiston Finna-näkyvyys ei vielä ole toteutunut.

Arkiston kotisivuilla oli kertomusvuonna kävijöitä yhteensä 5439. On huomattava, että tähän määrään eivät sisälly Planeetta-tietokannan käyttäjät, jotka moninkertaistavat luvun.

Sosiaalinen media

Arkisto julkaisi Facebookissa yhteensä 53 päivitystä vuoden aikana.

Mielenosoitus kunnallisen päivähoiton puolesta. Mukana myös Yhdistys 9. Kuvaaja: Yrjö Lintunen.

Päivityksistä suosituin oli tutkija Tuulikki Pekkalaisten puolesta 11. tammikuuta välitetty vetoamus lasten vangitsemisia vuonna 1918 koskevan muistitiedon keräämiseksi, joka sai 3 860 näyttökertaa. Eniten reaktioita (150) keräsi arkiston hyvän uudenvuoden toivotus, jossa oli piirros Kiuru-pioneerilehden kannesta vuodelta 1959. Vuodenvaihteessa 2021-2022 arkistolla oli Facebookissa 1 342 seuraajaa (+236).

Instagramissa arkisto julkaisi 21 kuvapäivitystä, joista suosituin oli Yrjö Lintusen valokuva vuoden 1972 Helsinki-päivän metron koeajoon jonottavasta yleisöstä (64 tykkäystä). Arkistolla oli 657 Instagram-seuraajaa vuodenvaihteessa 2021-22.

Joulukuussa 2021 arkisto aloitti someyhteistyön Yksityisten keskusarkistojen Instagram- ja Facebook-sivuilla. Joulukalenterissa esiteltiin yksityisten keskusarkistojen kuvia päivittäin. YKA:n some päivittyy myös jatkossa säännöllisesti.

Arjenhistoria-blogissa julkaistiin 29.2.2021 tutkija Reetta Laitisen kirjoittama artikkeli ”Kalliolaisia naisia Kansan Arkistossa”. Artikkelin pohjautuu Laitisen esitelmään Kallion kirjastossa marraskuussa 2020. Katso erillinen liite vaikutavuudesta.

10. Vaikuttavuus

Kansan Arkiston arkisto- ja kuva-aineistoja on vuonna 2021 käytetty monenlaisissa tutkimuksissa. Aineistoja on hyödynnetty tutkittaessa työväestön suhdetta seksiin (Matias Kaihovirta & Tiina Lintunen (toim.), *Työväki ja seksi*. THPTS, Helsinki), poliittisen kielen kehitystä Suomen työväenliikkeessä (Risto Turunen, *Shades of Red. Evolution of the Political Language of Finnish Socialism from the 19th Century until the Civil War of 1918*. THPTS, Helsinki), työväenliikkeen vaikuttajia (Jaana Tornioja-Latola, *Sylvi-Kyllikki Kilpi – matka valtakunnan vaikuttajaksi*, Into, Helsinki; Risto Reuna, *Puskalan putiikki – Puoluevakoilija Veikko Puskalan kaksoiselämä*. Docendo, Jyväskylä), mutta myös amerikansuomalaisen työväenliikkeen suhtautumista rotuasiaan 1900-luvun alkupuolella (Aleksi Huhata, *Toward a Red Melting Pot – The Racial Thinking of Finnish-American Radicals, 1900–1938*. THPTS, Helsinki), suomalaisen punapäätönnön vaiheita (Anitra Komulainen, *Punapäätönnön linnake – Työväen osuustoiminnan dramaattiset vaiheet*. Siltala, Helsinki) ja suomalaisten rakennusprojekteja Neuvostoliitossa (Saskia Geisler, *Finnische Bauprojekte in der Sowjetunion – Politik, Wirtschaft, Arbeitsalltag (1972–1990)*. Franz Steiner Verlag, Stuttgart). Aineistot ovat

Kansan Arkiston tutkija Henri Sundholm tutki Vantaan Vasemmistoliiton historiaa. Kuvassa Vantaan vappujuhlaa vietetään vuonna 1978 Peltolan torilla.

olleet avuksi myös selvitettäessä paikallista toimintaa vuosina 1917–1918 (Hannu Vaajala, *Kun päivä piili pilvihin – Harjavalta murrosvuosina 1917–1918*. Han de Tee, Harjavalta) tai kohtaloita Espanjan sisällissodassa (Onni Hukkinen, *Espanjan sisällissodassa 1937–1939*.), arvioitaessa taistolaisuutta (Lauri Hokkanen, *Kenen joukoissa seisoin – Taistolaiset ja valtioterrorin perintö*. Docendo, Jyväskylä) tai kartoitettaessa Korea-solidaarisuutta Suomessa (Juha Kieksi & Cilla Heiskanen (toim.), *50 vuotta Korea-solidaarisuustyötä*. Suomi-Korea-seura, Helsinki). Kansan Arkiston aineistojen avulla on pohdittu myös vuoden aikana ajankohtaistunutta kysymystä arkistojen merkityksestä kulttuuriperinnössä (Outi Hupaniitty & Ulla-Maija Peltonen, *Arkistot ja kulttuuriperintö*. SKS, Helsinki).

Kansan Arkiston aineistoja on lisäksi hyödynnetty dokumenttifilmeissä aseistakieltäytymisen historiasta Suomessa (Ville Suhonen, *Ikuisen rauhaan*) ja suomalaisten kohtaloista Neuvosto-Karjalassa (Kanerva Cederström, *Sandarmohin suru*) sekä suomettumisen vaiheita Suomessa käsitelleessä televisiodokumentissa (Marjo Vilkkö, Jari Tervo, *Kylmän sodan Suomi. Suomettumisen aika maailmansodan lopusta 1990-luvulle*).

11. Yhteistyö

Kaksi naista yhdistämässä puheluita Punaisten puhelin-keskuksessa vuonna 1918.

Arkistoyhteistyö

Yksityiset keskusarkistot ry:n toiminta

Yksityiset keskusarkistot ry, YKA, on enintään 80-prosenttista lakisääteistä valtionapua nauttivien yksityisten arkistojen yhteistoimintajärjestö, jossa oli vuonna 2021 yhdeksän jäsentä. Yhdistyksen tarkoituksena on lisätä yksityisarkistojen näkyvyyttä ja arvostusta sekä pitää yllä yhteyksiä muihin arkistoihin. Yhdistys seuraa alan kehitystä ja edistää arkistojen välistä yhteistyötä.

Yksityiset keskusarkistot ry:n sivuilla (www.yksityisetkeskusarkistot.fi) esitellään yhdistys, kerrotaan yhdistyksen ajankohtaisista tapahtumista sekä annetaan linkki kuhunkin arkistoon. Sivuilta löytyy Arkistointi-oppas, jossa kerrotaan arkistoinnin perusasiat ja lisäksi sivujen kautta on myös mahdollisuus lähettää kysymyksiä arkistointiin liittyen. Sivuilla on lisäksi ladattavissa YKA:n laatima ohjeistus sähköisen aineiston tiedonhallinnasta, vastaanotosta ja käsitteystä.

Vuonna 2021 Yksityisarkistot ry kokosi arkistojen käyttäjien vetoomuksen arkistojen puolesta. Asiasta uutisoitiin näkyvästi Helsingin Sanomissa ”Kansakunta vaarassa menettää muistinsa” – Arkistojen puolesta

vetosivat arkistojen käyttäjät. Vetoomuksen allekirjoittajissa olivat muun muassa kirjailijat Sirpa Kähkönen, Johanna Venho, Rosa Liksom, Jari Tervo ja Anneli Kanto sekä toimittajia, kuten Veli-Pekka Leppänen ja Janne Virkkunen. Vetoomus on edelleen YKA:n ja arkistojen kotisivuilla nähtävillä.

YKA:n nimissä laadittiin myös yleisönosastokirjoitus ”Valtionavun leikkaukset uhkaavat yksityisten arkistojen toimintaa” 16.9.2021 Helsingin Sanomiin. Lokakuussa laadittiin YKA:n ja SKS:n ja SLS:n kanssa yhteinen lausunto valtionvarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle ”28,5 prosentin leikkaus tuhoaa yksityisarkistot ja asiakirjallisen kulttuuriperinnön”. Lisäksi Yksityiset keskusarkiston puheenjohtaja Riku Keski-Rauska oli asiantuntijana kuultavana Sivistysvaliokunnan kokouksessa 26.10.2021.

Lokakuussa aloitettiin arkistonjohtajien säännölliset aamukahvitapaamiset. Jokaisen kuukauden ensimmäisenä perjantaina kokoonnutaan virtuaalisesti keskustelemaan ajankohtaisista asioista. Aamukahvitte luun on kutsuttu mukaan YKA:n arkistojen lisäksi SKS, SLS ja Musiikkiarkisto.

Vantaan kansandemokraattisen valtuustoryhmän puheenjohtaja Viking Sundström ojentamassa aloitetta poikittaisliikenteen aloittamisesta valtuuston puheenjohtajalle Eino Sirenille 14.06.1972. Kuvaaja: Pekka Pajuvirta.

Työväenperinnelaitosten yhteistyö

Työväenperinnelaitosten kokoelmayhteistyö toimii siten, että museo vastaa esineistä, arkistot asiakirjoista ja Työväenliikkeen kirjasto painetusta kirjallisuudesta.

Vuonna 2019 Työväenliikkeen kirjasto neuvotteli tekijänoikeusjärjestö Kopioston kanssa sopimuksen, jonka myötä digitoitua työväenlehtiaineistot avattiin yleisölle Työväenliikkeen kirjastossa, Kansan Arkistossa ja Työväen Arkistossa sekä Werstaalla. Työväenperinne sai hankkeeseen apurahaa. Sopimuksen myötä Kansan Arkiston asiakaspäätteillä voi selata mm. Suomen Sosialidemokratia, Työkansan Sanomia ja Vapaata Sanaa sekä Kansan Uutisten varhaisimpia numeroita. Kansan Arkistossa lehtiä ladattiin vuonna 2021 yhteensä 1087 kertaa.

Kansan Arkisto on mukana Työväentutkimus Vuosikirjan toimitustyössä. Työväentutkimus on työväestöä ja yhteiskunnallisia aiheita käsittelevä tieteellinen julkaisu, joka edistää muistiorganisaatioiden ja tiedeyhteisön vuorovaikutusta sekä kokoaa yhteen työväenhistoriaan liittyvät ajankohtaiset teemat ja tapahtumat. Toimituskun-

nassa Kansan Arkistoa edusti Henri Sundholm. Kertomusvuonna lehden teemana oli ”Neuvostoliitto, 30 vuotta sitten hajonnut”. Arkiston omilla sivuilla Työväenperinnelaitokset-osiossa esiteltiin arkiston 75-vuotisjuhlia sekä Kansantalojen arkistot talteen projektia. Myös Finnan Luokkahuone-palvelun vaalijuliste-aineistopakettia esiteltiin lyhyesti.

Arkistosektorin arkkitehtuurityö päätökseen

Arkistosektorin arkkitehtuurityö saatettiin päätökseen toimintakertomuskaudella. Arkkitehtuurin tavoitteena on parantaa sektorin yhteentoimivuutta ja edellytyksiä hyödyntää olemassa olevia palveluita. Yhteisellä arkkitehtuurilla pyritään myös havaitsemaan sektorin päällekkäiset ja epäyhtenäiset toimintatavat. Arkistosektorin aineistohallinnan arkkitehtuuri löytyy osoitteesta <https://www.doria.fi/handle/10024/181683>. Arkkitehtuuriryhmään osallistui Pia Pursiainen.

Asiakirjallisen kulttuuriperinnön skenaariotyö

OKM oli tilannut Laura Kolben työryhmältä skenaarioselvitystyön

”Asiakirjallinen kulttuuriperintö tulevaisuudessa ja arkistolainsäädännön uudistaminen” (OKM:n julkaisu-ja:2021:47). Taustalla oli tarve varmistaa kansallisen asiakirjallisen kulttuuriperinnön säilyminen ja käytettävyys digitaalisessa toimintaympäristössä sekä tarve uudistaa arkistolainsäädäntöä. Samalla selvitettiin arkistokentän toimivaltaa ja voimasuhteita. Skenaariossa korostuivat Kansallisarkiston näkökulma, akateeminen tutkimus ja digitalisaatio. Selvitys oli laadittu kiireessä ja valtionapuarkistoista kyselyyn pääsivät vastaamaan SKS:n arkisto, UKK-arkisto, Suomen Urheiluarkisto ja Svenska Centralarkivet. Varsinaisia skenaarioita selvityksen lopuksi esitettiin viisi. Nykytilanteen säilyttäminen, Kansallisarkiston määräävän roolin kasvattaminen ja Kansallisen digitaalisen arkistoviraston perustaminen eivät mikään kuulostaneet yksityisarkistoja houkuttelevalta skenaariovaihtoehdolta. Arkistoyhdistyksen keskustelutilaisuudessa Kolbe totesikin, että Yksityisarkistojen kannattaisi laatia skenaario numero kuusi, jossa yksityisarkistojen näkemykset huomioitaisiin paremmin.

Time Machine ja Laulu ottaa kantaa

Arkisto osallistuu EU:n laajuiseen Time Machine -hankkeeseen, jossa kehitetään arkistojen, kirjastojen ja museoiden kulttuuriperintöaineistojen digitointiratkaisuja. Digitoiduista aineistoista pyritään muodostamaan tekstin- ja hahmontunnistusta hyödyntäen ”menneisyyden big data”. Time Machinen etäkokouksiin

osallistuivat Marita Jalkanen ja Pia Pursiainen.

Lauluottaakantaa.fi-sivuston toimituskunta jatkoi toimintaansa vuonna 2021 pääosin etäkokouksissa. Kokouksissa Kansan Arkistoa edusti Reetta Laitinen. Toimituskunta koostuu TSL:n, KSL:n, Työväen Arkiston ja Kansan Arkiston työntekijöistä sekä työväenmuusiikin ammattilaisista ja harrastajista.

Finna.fi -luokkahuone

Kansan Arkiston julistekokoelmasta koottu aineistopaketti ”SKDL:n vaalijulisteita 1940–50-luvuilta” julkaistiin keväällä 2021 Finna.fin Luokkahuoneessa. Finnan Avoimissa oppimateriaaleissa julkaistiin lisäksi paketti ”Rauhaa – työtä – asuntoja! SKDL:n vaalijulisteita 1940–50-luvuilta”. Kumpikin aineistopaketti on julkaistu sekä suomeksi että ruotsiksi.

Aineistopaketeissa tarkastellaan SKDL:n politiikkaa vuosien 1945–1953 vaalijulisteiden kautta. Tavoite on tutustuttaa opiskelija toisen maailmansodan jälkeisen Suomen puoluekarttaan, poliittisiin voimasuhteisiin ja erityisesti uuden puolueen, SKDL:n nousuun työväestön keskuudessa. Aineistot ja tehtävät sopivat historian ja yhteiskuntaopin opetukseen yläkoulussa ja lukiossa. Julisteiden kuvakieltä voi käyttää pohjana myös kuvataiteen tunneilla.

Aineistopaketeissa on mukana muun muassa useita Tapio Tapiovaa-
ran suunnittelemlia julisteita. Kaikki kuvat ovat CC BY-NC-ND 4.0. -lisenssillä. (Kuvaa saa jakaa, levittää ja näyttää. Nimeä tekijä ja muut nimettäväksi mainitut tahot. Kaupallinen käyttö kielletty. Muokkaaminen kielletty.)

12. Kansan Arkiston Ystävät ry

Kansan Arkiston ystävät ry on vuonna 1994 perustettu yhdistys, jonka tarkoituksena koota yhteen työväenliikkeen aatteellisista, sivistyksellisistä ja järjestöllisistä perinteistä ja historialta kiinnostuneita kansalaisia, kehittää ja tukea Kansan Arkiston toimintaa sekä syventää työväenperinnetyön tuntemusta.

Yhdistyksen vuosikokous siirrettiin koronasyistä syksyille ja se järjestettiin 31.8.2021. Yhdistyksen puheenjohtajana toimi Veli-Pekka Leppänen ja hallituksen jäsenenä Kauko Aaltonen, Helena Hölttä, Arja Mäntyniemi, Pentti Laine, Pia Pursiainen, Taisio Terävä ja Jaakko Tiainen. Yhdistyksellä oli toimintavuoden lopussa 142 jäsentä.

Kansan Arkiston Ystävät ja Kansan Arkisto järjestivät yhteistyönä kertomusvuonna neljä kirjatilaisuutta. Kevään tilaisuudet jouduttiin koronasyistä peruuttamaan ja syksyn tilaisuuksien osallistujamäärää jouduttiin rajoittamaan. Tilaisuuksiin oli ennakkoilmoittautuminen ja osallistujilta edellytettiin maskia. Koko vuonna tilaisuuksiin osallistui 102 henkilöä. Tilaisuuksista tiedotettiin kirjeitse, sähköpostilla ja ilmoituksilla Kansan Uutisissa, kirjeitse, sähköpostilla ja ilmoituksilla Kansan Uutisissa. Keskusteluja veti Kansan Arkiston ystävien puheenjohtaja Veli-Pekka Leppänen.

Kirjatilaisuudet

Kevät 2021

Koronasyistä ei kirjatilaisuuksia!

Syksy 2021

31.8. Risto Alapuro: Vallankumouksessa, Moskova 1990-91 (20)

5.10. Lauri Hokkanen: Kenen joukoissa seisoin (28)

9.11. Leena Majander-Reenpää: Kirjatyttö (22)

7.12. Meri Valkama: Sinun, Margot (32)

Meri Valkama oli esittelemässä teostaan joulukuun tilaisuudessa. Tilaisuuteen osallistui 32 henkeä.

13. Tilat

Kansan Arkisto toimii Helsingissä kahdessa eri toimipisteessä. Toimistotilat ja tutkijasali sekä 120 m² suuruinen arkistomakasiini sijaitsevat Vetehisenkuja 1:ssä. Lisäksi arkistolla on 715 m² etämakasiini Herttoniemessä.

Rakentaja-lehden 9/61 mukaan "3,5 miljoonan markan työkalu on tällä miehellä, joka kuljettaa soraa ratatyömaan pengerryksille." Kuva: Rakennusliitto.

Chileläiset kansantanssijat esiintyvät stadionilla Maailman nuorison ja ylioppilaiden VIII rauhan ja ystävyyden festivaalin avajaisissa 29.7.1962. Kuvaaja: Yrjö tai Martti Lintunen.

14. Hallinto

Kansan Arkistoa ylläpitää Yhteiskunnallinen Arkistosäätiö. Arkistosäätiön valtuuskunnan nimi vaihtui sääntömuutoksen myötä hallintoneuvostoksi, jonka muodostaa 19 henkilöjäsentä.

Vuonna 2021 hallintoneuvoston jäseninä ovat olleet:

Heidi Auvinen, Oiva Björkbacka, Matti Harjuniemi, Janne Hernesniemi, Soile Hyvärinen, Tanja-Riikka Knyazev, Mikko Koikkalainen, Joni Krekola, Laura Lodenius, Pauliina Murto-Lehtinen, Raimo Parikka, Jorma Pikkarainen, Tauno Saarela, Minttu Sillanpää, Vihtori Suominen, Riikka Taavetti, Tero Toivanen, Anna-Mili Tölkö ja Pirjo Virtaintorppa. Hallintoneuvoston puheenjohtajaksi valittiin Pirjo Virtaintorppa ja varapuheenjohtajana jatkaa Soile Hyvärinen. Hallintoneuvosto piti koronasta johtuen vuosikokouksensa Teamsin välityksellä 12.4.2021.

Säätiön asioita hoitaa ja edustaa hallitus. Arkistosäätiön hallituksen puheenjohtajana vuonna 2021 toimi Tauno Saarela ja jäsenenä Laura Lodenius, Raimo Parikka, Jorma Pikkarainen, Minttu Sillanpää, Riikka Taavetti ja Vihtori Suominen. Hallituksen sihteerinä on toiminut Kari Määttänen. Arkistosäätiön asiamiehenä sekä esittelijänä hallituksen kokouksissa on ollut Marita Jalkanen.

Helsingin maalaiskunnan kunnanvaltuusto kuvattuna vuonna 1947. Kuvaaja: Teollisuuskuvaus M.Mannelin, Malmi.

Säätiön kirjanpitäjänä on toiminut Jari Salo Ovil oy:stä ja tilintarkastajana HT-tilintarkastaja ekonomi Timo Vilén ja varalla HT Simo Dückstein.

Hallitus kokoontui kertomusvuoden aikana seitsemän kertaa. Kokouksissa käsiteltiin säätiön talous- ja henkilöstöasioita ja Kansan Arkiston toiminnan kehittämistä. Hallitukselle hallintoneuvostolle ei ole maksettu palkkioita. Säätiöllä ei ole ollut lähipiiritapahtumia.

15. Henkilöstö

Kansan Arkiston työsuhteiseen henkilökuntaan kuului kuluneen vuoden aikana kahdeksan henkilöä. Työsuhteessa olleen henkilöstön työpanos oli 7,71 henkilötyövuotta. Reetta Laitinen oli syksyllä 1,5 kuukautta virkavapaalla ja hänen sijaisenaan toimi Anna Kemppinen.

JHL:n luottamushenkilönä jatkaa Kari Määttänen ja työsuojeluvaltuutettuna Reetta Laitinen. Henkilöstön kanssa käytiin vuoden aikana kehityskeskustelut.

Vakinaiseen henkilökuntaan ovat vuonna 2021 kuuluneet:

- Hietalahti, Heidi, arkistosihteeri/arkistomestari (60%)
- Jalkanen, Marita, FM, arkistonjohtaja
- Kuusisto, Janne, VTM, tutkija
- Laitinen, Reetta, FM, tutkija
- Määttänen, Kari, FM, tutkija
- Ollikka, Auli, arkistosihteeri, kuvankäsittelijä
- Pursiainen Pia, tradenomi (YAMK), YTK, tutkija
- Sundholm Henri, VTM, tutkija

Muut työntekijät

- Kemppinen Anna, FM, ma tutkija
1.10.–30.11.2021
- Veera Kimonen, projektityöntekijä,
1.6. –31.8.2021

SKDL:n vaalipostikortti. Eduskuntavaalit 18.-19.3.1979.

Henkilökunnan koulutus

Tutkija Henri Sundholm aloitti kertomusvuonna Kansallisarkiston järjestämän asiakirjahallinnon ja arkistotoimen perustutkinnon suorittamisen. Vuoden aikana hän suoritti tutkintoon kuuluvat kirjatentit ja laati oppimispäiväkirjan urheilu- ja voimisteluseura Pietarsaaren Innon arkiston järjestämisestä.

Arkistosihteeri Heidi Hietalahti osallistui Kansallisarkiston ”Asiakirjahallintaa aloittelijoille” -kurssille ja asiakirjahallinnon peruskurssille.

Työterveys

Arkiston työterveyshuollosta vastaa Terveystalo. Toimintavuonna arkistossa tehtiin Terveystalon työterveysseelitys. Henkilökunta vastasi työhyvinvointikyselyyn ja lisäksi työterveyslääkäri ja -hoitaja vierailivat arkistossa. Raportissa todetaan, että arkiston nykytila ei ollut miltään osin kriittinen, mutta parannettavaa löytyi esimerkiksi tietojärjestelmä-uudistuksessa ja ergonomiassa. Raportin mukaan tietojärjestelmien ja -tekniikan toimimattomuus voi lisätä työn kuormittavuutta ja stressioireita sekä heikentää työkykyä. Tämä lisää tyytymättömyyttä työhön. Puutteen tietojärjestelmien ja -tekniikan

toiminnassa lisäävät myös työntekijöiden kognitiivista kuormitusta ja stressiperäistä oireilua.

Selvityksessä todettiin alaselän haitallisen kuormituksen lisäävän alaselkäoireita, tapaturmariskiä ja uhkaavan työkykyä. Raportissa tuotiin esille myös huonot työvälineet, jotka lisäävät tuki- ja liikuntaelimestön oireilua ja tapaturmavaaraa. Työterveyshuolto suosittelee työfysioterapeutin selvitystä vuodelle 2022. Työpaikkaselvityksessä todettiin myös työpaikan epäsopivan lämpötilan aiheuttavan elimistön kuormittumista.

Tutkijasalin poikkeukselliset aukioloajat koronasta johtuen

Tutkijasali kiinni 1.1. –30.4.2021

4.5. Tutkijasali avautuu

5.7.–31.7. arkisto suljettu

3.8. Arkisto auki, max. 4 tutkijaa

Kuva Kätilöopiston infotilaisuudesta vuodelta 1966. Kuvaaja: Yrjö Lintunen.

Kesän ensimmäiset Suur-Tanssit Pyynikillä! Koko Tampere tanssii. Soittamassa Lehdon yhtye. Juliste on vuodelta 1946.

Kuplettilaulaja, viihdetaiteilija Reino Helismaa esiintymässä. Kuva: Kansan Tahto -lehden koelma.

Liite 1. Asiakirjakokoelmat 31.12.2021

1. Järjestöjen arkistot	7 637
A Vanhan työväenliikkeen järjestöt	106
B Suomen Kommunistinen Puolue	1 085
C 1920- ja 1930-lukujen vasemmistolaiset järjestöt	293
D Kansandemokraattiset järjestöt / Vasemmistoliitto	3007
E Ammatilliset järjestöt	1 143
F Muut järjestöt	2003
2. Työväenlehtien ja kirjapainojen arkistot	107
3. Erikoiskokoelmat	7
A Luokkasota 1918	
B Työpaikkalehdet	
C Ohjelmatoiminta	
D Työväestön elinolosuhteet	
E Poliittiset vangitsemiset 1919–1944	
F Espanja 1936–39	
U Vaihtoehtolehdet 1960–1970-luvuilta	
4. Jäljenne- ja lehtileikekokoelmat	13
5. Henkilöarkistot	508
6. Muistelmat	1 145
7. Biograficakokoelmat	2 030
Yhteensä	3 989 hm

Liite 2. Erityisaineistokokoelmat 31.12.2021

	kpl hyllymetriä	
8. Äänitekokoelma	11 447	85
9. Käsikirjasto	15 000	244
10. Valokuvat ja negatiivit	2 838 522	230
Luetteloidut kuvat tietokannassa	70 815	
11. Julisteet	7866	
12. Kuvataide (luetteloidut)	569	
Yhteensä		638

Liite 3. Asiakirja-aineiston kartunta 2021 - uudet arkistonmuodostajat

1B Suomen Kommunistinen Puolue

SKP:n Asikkalan osasto	1983-1992
SKP:n Etelä-Nekalan osasto	1980-1990
SKP:n Finlaysonin Forssan työpaikkaosasto	1955
SKP:n Haukiputaan Asemakylän osasto	1972-1989
SKP:n Huutoniemen osasto	1949-1987
SKP:n Jurvan osasto	1948-1978
SKP:n Keski-Iisalmen osasto	1970-1988
SKP:n Kissanmaan osasto	1953-1996
SKP:n Korson läntinen osasto	1947-1989
SKP:n Leppiniemen työpaikkaosasto	1946-1949
SKP:n Muhoksen Honkalan osasto	1956-1963
SKP:n Rytikarin osasto	1954-1989
SKP:n Simon Alajokikylän osasto	1947-1987
SKP:n Simon osasto	1986-1990
SKP:n Tyrkkölän osasto	1978-1980
SKP:n Vääksyn osasto	1985

1D1 Suomen Kansan Demokraattinen Liitto

Iso-Kalajan Työväenyhdistys	2019
Junnon-ojan Demokraattinen Yhdistys	1946-1963
Kalajankylän Työväenyhdistys	2007
Kempeleen Demokraattinen Yhdistys	1947-1983
Kynsiveden Työväenyhdistys	1915-2007
Lapinlahden Demokraattinen Yhdistys	1944-1990
Salonkylän Demokraattinen Yhdistys	1945-1990
SKDL:n Forssan Aluepiirijärjestö	1954-1956
SKDL:n Forssan yhdistys	1945-1980
SKDL:n Hankasalmen kunnallisjärjestö	1953-1976
SKDL:n Huutoniemen yhdistys	1956-1966
SKDL:n Kalajan osasto	1947-2020
SKDL:n Lapinlahden kunnallisjärjestö	1945-1991
SKDL:n Maksniemen yhdistys	1964-1981
SKDL:n Nerkoon työväenyhdistys	1945-1971
SKDL:n Oriveden kunnallisjärjestö	1954-1990
SKDL:n Oriveden yhdistys	1945-1963
SKDL:n Pällikän Työväen ja Pienviljelijäin Yhdistys	1954
SKDL:n Reisjärven Kalajankylän yhdistys	2017-2019
SKDL:n Sauvon osasto	1951-1960
SKDL:n Simoniemen yhdistys	1957-1990

1D2 Suomen Naisten Demokraattinen Liitto (SNDL)

Jurvan Pirteät Naiset	1954-1978
Palonkylän Demokraattiset Naiset	1962-1965
Perälän Kansan Naiset	1954-1995
Raahen Demokraattiset Naiset	1955-1997
Saloisten Demokraattiset Naiset	1950-1959
Uudenkylän Demokraattiset Naiset	1974-1990

1D3 Vasemmistonuoret / Suomen Demokraattinen Nuorisoliitto (SDNL)

SDNL:n Asikkalan osasto	1985
Kelontekemän Demokraattiset Nuoret	1992-2006
Kempeleen Demokraattiset Nuoret	1945-1958
Kynsiveden Demokraattiset Nuoret	1951-2021
SDNL:n Laakkolan osasto	1951-1954
Länsi-Asikkalan Demokraattiset Nuoret	1977-1985
Oulunsalon Demokraattiset Nuoret	1973-2003
Sauvon Demokraattiset Nuoret	1956-1975

1D5 Suomen Demokratian Pioneerien Liitto (SDPL)

Antinkankaan Pioneerit	1991
Honkasen Pioneerit	1980-1984
Isolahden Pioneerit	1970-2000
Kaakkurin Nuoret Pioneerit	1935-1991
Kempeleen Demokratian Pioneerit	1945-1986
Lapinlahden Pioneerit	1981-1995
Oulunsalon Pirteät Pioneerit	1973-2001
Ristimäen Demokratian Pioneerit	1972-2021
Sieppijärven (Demokratian) Pioneerit	1975-1993
Simon Demokratian Pioneerit	1972-1987
Vääksyn Pioneerit	1979-1985

1D6 Vasemmistoliitto

Kelontekemän Työväenyhdistys	2002-2015
Kelontekemän Vasemmistoliitto	1957-2020
Kempeleen Vasemmisto	1937-2002
Lapinlahden Vasemmisto	1990-2015
Oriveden Seudun Vasemmistoliitto	1990-2017
Reisjärven Kangaskylän Vasemmistoliitto	1945-2021
Sieppijärven Vasemmiston Yhdistys	1995-2021
Vasemmistoliiton Simon Kunnallisjärjestö	1963-2015

1E Ammatilliset järjestöt

Haukiputaan Metsä- ja Uittotyöväen osasto	1933-1951
Lapinlahden sekatyöväen ammattiosasto	1948-1950

PAM-hotelli ja ravintola-alan Järvenpään osasto (Pam 823)	1974-2020
Rakennusliiton Leppävirran os. 387	1965-2014
Rakennusliiton osasto n:o 624 Kouvolan muurarit	1935-1991
Rakennusliiton osasto n:o 651 Inkeroinen	1975-1983
SAK:n Leppävirran paikallisjärjestö	1973-2008
Sauvon Merikulman maa- ja sekatyöväen ammattiosasto	1947-1955
Suomen Tehdas- ja Sekatyöväen Liiton osasto no 138, Muhos	1953
Vääkiön Maaseututyöväen ammattiosasto	1954-1973

1F Muut järjestöt

Eräjärven Eläkeläiset	1998-2006
Forssan Järjestöjen Taloyhdistys	2004-2012
Halikon Eläkeläiset	1998-2017
Tapulin Eläkeläiset	2001-2019
Vehmersalmen Eläkeläiset	2009-2020
KSL:n Perä-Lapin opintojärjestö	1976-1990
Jurvan työväentalo	1958-1978
Kurikan Työväentaloyhdistys	2000-2011
Meltauksen Järjestöyhdistys	1956-2021
Muhoksen Työväen Näyttämö	1927-1934
Pakilan työväentalo	-
Ruosniemen talo-yhtymä Koitto	1986-2006
Uudenkylän työväentalo Oy	1948-2010
Karkkilan Eteläinen Pienviljelijäin osasto	1959-2009
Kelontekemän pienviljelijäin osasto	1978-1992
Kynsiveden Pienviljelijäin osasto	1921-1984
Lapinlahden maantarvitsijain toimikunta	1945-1947
Mäntylahden työväen ja pienviljelijäin yhdistys	1949-1960
Keski-Helsingin Suomi-Venäjä-yhdistys	1991-1998
Suomi-Neuvostoliitto-Seuran Asikkalan osasto	1975-1988
Suomi-Neuvostoliitto-Seuran Hankasalmen osasto	1947-1962
Suomi-Neuvostoliitto-Seuran Liikennelaitoksen osasto	1972-1992
Suomi-Saha-seura	1994-2014
Suomi-Venäjä-Seuran Helsingin Strömbergin osasto	1990-2000
Suomi-Venäjä-seuran Reisjärven osasto	2005-2014
Suomi-Venäjä-Seuran Tortinmäen osasto	1942-2014
Suomi-Venäjä-Seuran Itäväylän osasto	1997-2005
Mäntän seudun Rauhanpuolustajat	1981-1991
Suomen Rauhanpuolustajien Nokian osasto	1974-2017
Arabikansojen ystävyysseuran Tampereen yhdistys	1978-1995
Eräjärven Työväen näyttämö	1982-2017
Halikon hehku	1953-2013
Halosenniemen yksityistiekunta	1994-1998
Kairan Kaiku	2003-2014

Oulun normaalikoulun teinikunta	1975-1978
Oulun Tarmon luistelujoukko	1975-1981
Pakilan näyttämö	-
Työväen voimistelu- ja urheiluseura Eräjärven yritys	1960-1982
Työväen voimistelu- ja urheiluseura Sauvon Salama	1950-1954
Varjakan Vene	1988-2010
Voimistelu- ja urheiluseura Aavasaksan Kisa	1945-2017
Voimistelu- ja urheiluseura Nellimin Pyry	1953-2011
Voimistelu- ja urheiluseura Pietarsaaren Into	1934-2011
Vääksyn Työväen Näyttämö	1946-1947

Liite 4. Tutkijapalvelu 2021

Kappaleet

Tutkijakäynnit	454
Tilaukset	289
Tilatut arkistoyksiköt	650
Tilatut valokuvatiedostot	603
Kaukolainat	10
Puhelintiedustelut	168
Sähköpostitiedustelut	192
Valokuvia koskevat tiedustelut	303

Tilausten jakautuminen:

kappaleet yksiköt

1A Vanhan työväenliikkeen järjestöt	5	5
1B Suomen Kommunistinen Puolue	32	89
1C 1920- ja 1930-lukujen vasemmistolaiset järjestöt	8	10
1D Kansandemokraattiset järjestöt	36	92
1E Ammatilliset järjestöt	12	24
1F Muut järjestöt	80	153
2 Työväenlehtien ja kirjapainojen arkisto	10	29
3 Erikoiskokoelmat	10	19
4 Jäljenne ja lehtileikekokoelmat	1	1
5 Henkilöarkistot	40	120
6 Muistelmat	16	48
7 Biograficakokoelmat	11	23
8 Äänitteet	4	7
Kirjat	20	25
Valokuvat / vain tutkijasalitilaukset, ei sisällä tietokantahakuja!	4	5

Tilaukset yhteensä

289 650

Liite 5.

Korjaus Vuoden 2020 toimintakertomukseen, johon oli vahingossa lipsahtanut vuoden 2019 tutkijapalvelutilasto. Kertomuksen tekstiosan sanallisessa kuvailussa oli kuitenkin käytetty oikeita lukuja. Liitteessä 5 esitetään tutkijapalvelutilasto vuodelta 2020.

Liite 5. Tutkijapalvelu 2020

Kappaleet

Tutkijakäynnit	507
Tilaukset	447
Tilatut arkistoyksiköt	1152
Tilatut valokuvatiedostot	516
Kaukolainat	19
Puhelintiedustelut	129
Sähköpostitiedustelut	208
Valokuvia koskevat tiedustelut	252

Tilausten jakautuminen:

kappaleet

yksiköt

1A Vanhan työväenliikkeen järjestöt	2	2
1B Suomen Kommunistinen Puolue	34	48
1C 1920- ja 1930-lukujen vasemmistolaiset järjestöt	14	25
1D Kansandemokraattiset järjestöt	62	173
1E Ammatilliset järjestöt	17	39
1F Muut järjestöt	102	307
2 Työväenlehtien ja kirjapainojen arkisto	5	22
3 Erikoiskokoelmat	23	59
4 Jäljenne ja lehtileikekokoelmat	2	2
5 Henkilöarkistot	102	245
6 Muistelmat	43	108
7 Biograficakokoelmat	15	31
8 Äänitteet	7	21
Kirjat	11	27
Valokuvat / vain tutkijasalitilaukset, ei sisällä tietokantahakuja!	8	43

Tilaukset yhteensä

447 1152

Kansan Arkisto		
TUNNUSLUVUT 2021		
1.	ARKISTOAINEISTOT	
	Analogisen arkistomateriaalin kokonaismäärä 31.12. (sisältää myös erityisaineistot)	4 627 hm (hyllytila)
	Erityisaineistojen kokonaismäärä (jos eritelty) 31.12. (analogiset ja sähköiset erityisaineistot)	
	- Valokuvia	2 838 522 kpl/tiedosto
	Säilytyksessä olevan sähköisen aineiston kokonaismäärä 31.12.	7,26 aineiston kokonaismäärä yhteensä (TB)
	Vastaanottotapahtumien lukumäärä (analogiset ja sähköiset vastaanotot; ei keruut)	147 kpl
	Vastaanotetun analogisen arkistomateriaalin kokonaismäärä (sisältää myös erityisaineistot)	83,62 hm
	Keruut	2
	Keruuvoimien määrä	76 kpl
	Vastaanotetun erityisaineiston kokonaismäärä (jos eritelty) Sisältää analogisessa ja sähköisessä muodossa olevat erityisaineistot	
	Valokuvia	1 296 602 kpl/tiedosto
	Äänitteitä	124 kpl/tiedosto
	Elävää kuvaa	16 tuntia
	Julisteita	39 kpl/tiedosto
	Vastaanotetun sähköisen/digitaalisen aineiston (sähkösyntyisen ja ulkoistetuksi digitoidun) kokonaismäärä	aineiston kokonaismäärä yhteensä (GB)
	Järjestetyt ja luetteloidut arkistot (kpl ja hm) (vuoden aikana tehty työ)	162 kpl
		20,05 hm
	Järjestämätön ja luetteloimaton (= ei tilattavissa tutkijasaliin) aineisto	kpl arkistoja
		1 081 hm
		23 % koko aineistosta
	Analogisen aineiston seulonta ja hävittäminen	10,04 hm
2.	TUTKIJAJA ASIAKASPALVELU	
	Tutkijasaliinikäynnit (huom. tutustumiskäynnit ja ryhmät kohdassa 4.7.)	454 kpl
	Tutkijasaliin toimitetut asiakirjat/arkistoyksiköt	642 kpl
	Asiakaspalvelun aukiolotunnit	829 tuntia vuodessa
	Sähköiset tutkijapalvelut (palvelut eritellään) ja aineiston verkkokäyttö	
	- Käynnit kotisivuilla	5 439 kpl
	- Käynnit (kokoelmiin liittyvissä palveluissa)	59 164 kpl
	- Sivulataukset	kpl
	- Yksilöidyt kävijät (palveluissa)	kpl
	- Keskimääräinen palvelussa käytetty aika	keskimääräinen aika (min.)
	Tietopyynnöt (s-posti, kirje tai puhelin)	663 kpl
	Toimitetut jäljenteet	kpl
3.	SÄILYMISEN VARMISTAMINEN:	
	Digitointi	tiedostot (kpl)
		1 170 tiedostojen koko yhteensä (GB)
		kuvauksyksiköt
		hm
		äänitteet, elävä kuva (tuntia)
4.	VOIMAVARAT	
	Henkilöstö	
	- Valtionavulla palkatut	7,71 htv:t koko vuonna yhteensä
	- Muulla rahoituksella palkatut	0,30 htv:t koko vuonna yhteensä
	- Ilman rahoitusta/palkaton	htv:t koko vuonna yhteensä
	- Henkilöstön määrä yhteensä	8,01 yhteenlasketut htv:t koko vuonna
	Tilat	
	Makasiinitilat Veteisenkuja 1, Helsinki	100 neliömetreinä
		1 284 hm
	Vapaata makasiinitilaa 31.12. Veteisenkuja 1	120 hm
	Herttoniemen etämakasiinitilat	4 809 hm
	Toimisto- ja asiakastilat	497 neliömetreinä
	Tutkijapalvelupisteet/salit	1 salit

Liite 6. Asiakirjojen luokittelu

I. Järjestöjen arkistot

A. Vanhan työväenliikkeen järjestöt

B. Suomen Kommunistinen Puolue

C. 1920 - ja 1930 -lukujen vasemmistolaiset järjestöt

D. Kansandemokraattiset järjestöt ja Vasemmistoliitto

1. Suomen Kansan Demokraattinen Liitto (SKDL)

2. Suomen Naisten Demokraattinen Liitto (SNDL)

3. Vasemmistonuoret (Suomen Demokraattinen Nuorisoliitto, SDNL)

4. Sosialistinen Opiskelijaliitto (SOL) ja Kansandemokraattiset

Opiskelijajärjestöt (KOJ)

5. Suomen Demokratian Pioneerien Liitto (SDPL)

6. Vasemmistoliitto (Vas)

E. Ammatilliset järjestöt

1. Keskusjärjestöt, ammattiliitot (muut kuin IE 4 - IE 9)

2. Ammatilliset yhteisjärjestöt ja neuvostot

3. Ammattiosastot

4. Kumi- ja nahka-ala (liitot ja osastot)

5. Kutomatyöväen liitto ja osastot

6. Muurarien liitto ja osastot

7. Rakennusliitto ja osastot

8. Satama- ja kuljetusala (liitot ja osastot)

9. Elintarvikeala (liitot ja osastot) (uusi luokka 2008)

F. Muut järjestöt

1. Eläkeläisjärjestöt

2. Raittiusjärjestöt

3. Kansan Sivistystyön Liitto KSL jäsenjärjestöineen

4. Järjestötaloyhdistykset, Kansan Talojen Liitto/Kulttuurityön Keskus

5. Pienviljelijäliitto ja pienviljelijäyhdistykset

6. Suomen Sosialistinen Nuorisoliitto ja sen yhdistykset

7. Suomi-Neuvostoliitto-Seuran piirit ja osastot,

Suomen-Neuvostoliiton Rauhan ja Ystävyyden Seura (SNS I)

8. Suomen Rauhanpuolustajat SRP jäsenjärjestöineen

9. Muut järjestöt

2. Työväenlehtien ja kirjapainojen arkistot

3. Erikoiskokoelmat

A. Suomen luokkasota 1918

B. Työpaikkalehdet

C. Ohjelmatoiminta

D. Työväen elinolot

E. Poliittiset vangitsemiset 1919-1944

F. Espanja 1936-1939

U. 1960- ja 1970- lukujen vaihtoehtolehdet

4. Jäljenne ja lehtileikekokoelmat

5. Henkilöarkistot

6. Muistelmät

A. Elämäkerrat

B. Vuoden 1918 kansalaissotaan liittyvät muistelmät

C. SKP:n toimintaan liittyvät muistelmät

D. Muistelmät toiminnasta työväenliikkeessä

E. Sosiaalisten olojen kuvaukset

F. Merkintöjä elämästä- kilpakeruu 1995

7. Biograficakokoelmat

8. Ääni- ja kuvataallenteet

kansan arkisto

Vetehisenkuja 1 • 00530 Helsinki • Avoinna: tutkijasali ti-pe 9-16 • toimistoma-pe 9-16
Puhelin: 044-7210320 • info@kansanarkisto.fi • www.kansanarkisto.fi

